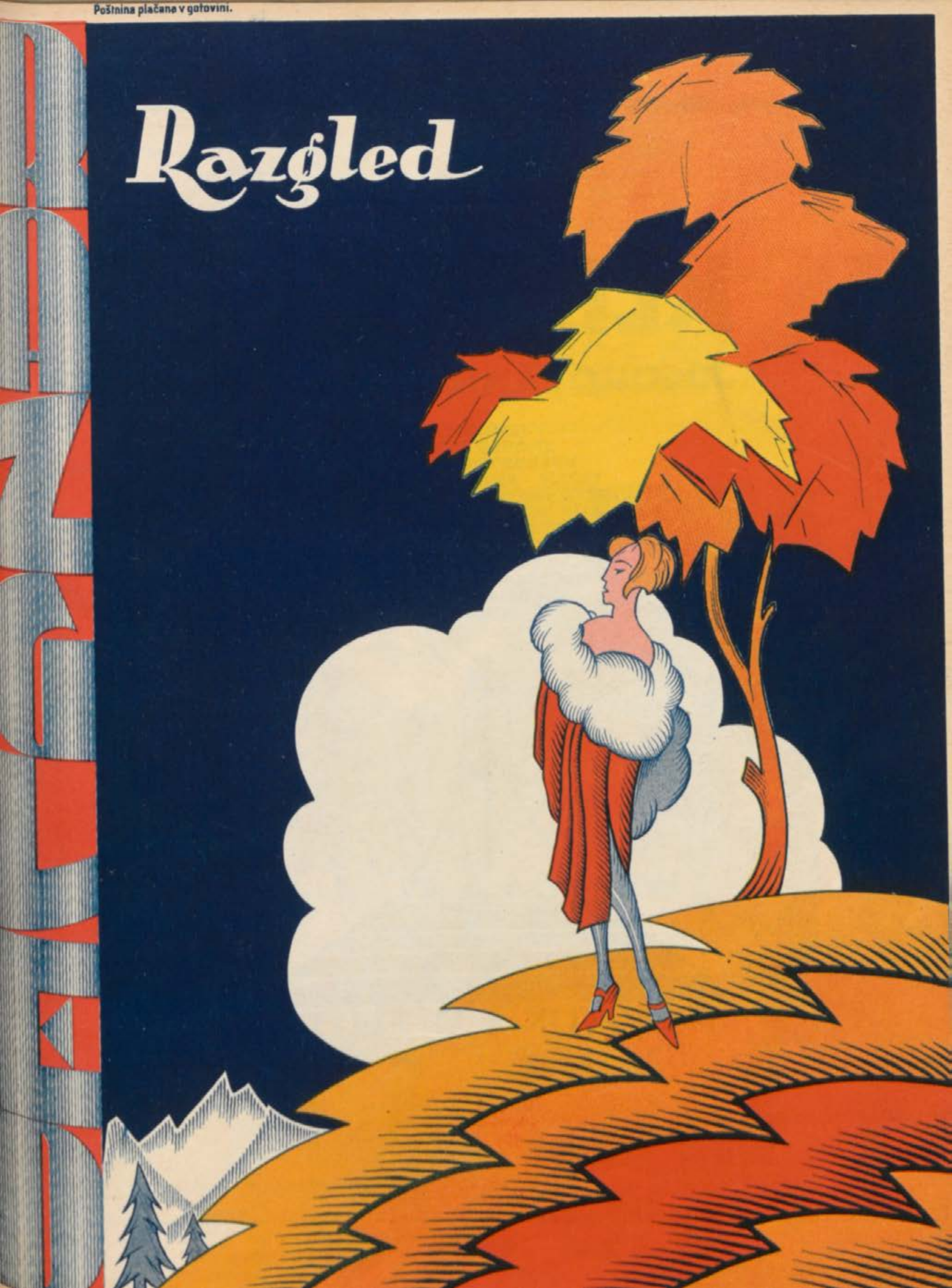


Razgled



KLISARNA

JUGOSLOVANSKE TISKARNE

IZVRŠUJE
ENOBARVNE IN
VEČBARVNE FOTO-
TIPIJE • ENOBARVNE IN
VEČBARVNE AUTOTIPIJE • KOM-
BINIRANE KLISEJE ZA NAVADEN IN
NAJFINEJŠI PAPIR • KLISEJE PO SLIKAH
PERORISIH IN RISBAH • ROKOPI-
SIS IN FOTOGRAFIJAH ZA
RAZGLEDNICE • RE-
KLAMNE SLIKE
VINJETE



Razgled

Slovenska ōruŹabna revija

Ljubljana, avgust in september 1927

4-5



Gospa Linda Luckmanova iz Ljubljane s svojim konjem »Sinkom«, ki je dobila pri letošnji jahalni konkurenci prvo nagrado



Zgoraj: Slovensko nogometno moštvo »SLOVAN« ob svoji 15 letnici



V krogu: Mala Asta, slovenski Jackie Coogan, hčerkica našega sotrudnika



Spodaj: Z zletov naših gozdovnikov. Metalec kopja

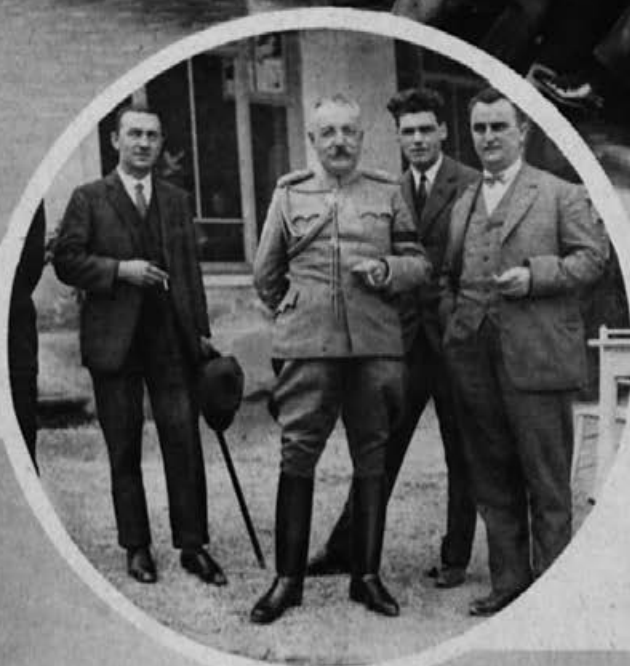


Z minulih počitnic operne pevke gdč. Ljubice Sfiligojeve iz Ljubljane, ki je angažirana za letos v Beogradu

★

Jutranje vaje slovenskih gozdovnikov





IX. kongres Jugosl. Lekarskega društva v Rogaški Slatini 23. - 27. sept. 1927 Fot. Pelikan

V krogu: Vojni minister general Hadžić v krogu novinarjev na Bledu Fot. A. Černe

Ekскурzija jugosl. žel. uradnikov v Čehoslov. in Nemčijo v dneh od 12. do 23. sept. 1927
Slika nam kaže skupino na nemškem letališču »Tempelhof« zrakoplovne družbe Lufthausa





Zanimivosti stare Ljubljane. Stopnišče v Virantovi hiši, kjer je sedaj nastanjeno poštno in brzojavno ravnateljstvo



Kocjančič: Cerkev sv. Petra v Ljubljani (pastel)

Ko so cvetele rože . . .

Bogomil Hrovat

Tedaj je bila Ema še študentka. Vitko, dobrodušno dekletko živogorečih oči, dekletko, ki je poznalo življenje le bolj od strani: iz romanov, iz poezij, iz filma . . . In to življenje ji je vzbudilo v srcu hrepenenje. — Začutila je v njem dih prihajajoče svobode, neposredno bližino življenja brez disciplinarnih predpisov, brez prepovedanih večernih ur . . .

Bila je pomlad. Bujno je cvetelo cvetje. Srce je zavriskalo, razprostrlo roke prihajajoči svobodi nasproti, pozabilo na prepovedane večerne ure, in Ema, okovana študentka, je doživljala dvojno pomlad. — Ema je ljubila . . . Ljubila je prvič v življenju in ne za zabavo, ne z ustnicami samo, ljubila je s srcem.

Majska je bila noč in po cvetju je dehtelo v parku . . . Izza jesenov, tihih in samotnih, se je utrinjala srebrna luč . . .

Ema je sanjala . . . Tako lahko, tako mehko ji je bilo v srcu, kakor poprej v življenju nikoli. — Saj pa je bilo kakor v filmu, le sanje, ki so se utri-

njale včasi v duši kakor obnemele prošnje ob trepetajoči povesti na platnu, so danes postale resnica: Janko je bil njen in njegova glava ji je slonela v naročju. Čutila je njegov dih, njeno srce je čutilo utrip njegovega srca in zdelo se ji je, kakor bi peli obe — eno samo veliko pesem ljubezni . . .

Na plesu sta se spoznala in fant jo je prosil za prijateljstvo, za skupne sprehode v samotnih urah. O ljubezni ni rad govoril.

Mesečina je obsijala njegov obraz . . . Njegove oči so bile pokojne, zasanjale so se v skrivnosti zvezd.

Dekle se je sklonilo nanj, fant jo je objel okrog vratu in tih, nem poljub je razodel, kar je ležalo v srcu.

V drevju je hrsnilo in Ema se je plašno ozrla v noč.

Ničesar ni bilo. Le drevje je šumelo. — Čez tihe samote je šel dih pomladi . . .

Nad mestom je zabrnelo . . . Trdozveneč bronov glas se je mogočno zazibal čez strehe vele mesta, prihajal vedno bliže, a naslednji trenutek že izginjal vedno dalje — in čisto nazadnje, ko je odbil zadnji udarec večerne ure, tih opomin, je samo še narahlo trepetalo v zraku, kakor bi umiralo . . . Ema ni vedela, kaj naj bi bilo to, le čutila je: to ni bil

več glas, tudi odmev ni bil, bilo je samo še kakor spomin...

Tako so potekle ure, in Ema, to plaho, cvetoče dekle ni razodelo, kar jo je morilo v srcu. — V njej je zatrepetalo. Bilo je kakor brezupen strah... Ema je čutila, kako ji vidoma zmanjkuje poguma, jasnosti, trdnih tal... Ne, ne! Če danes ne, ne izreče mu nikoli! Za vekomaj ostane izgubljeno, pokopano, zadušeno v srcu... Zmanjkalo ji bo poguma in morda tudi ne bo nikoli več, kakor je danes.

Janko se je zgani in ji živo pogledal v obraz, kakor človek, ki je prišel na imenitno idejo, nehote in nevedoma.

»Kaj si zdajle misliš, Ema?« je veselo zazvenelo iz njegovih ust.

Emi se je odvalilo, da je mogla prosteje zadihati in v njenem srcu je zaigralo upanje. Sklonila se je nad njegov obraz, njeni prsti so se narahlo oklenili njegove glave in zašepetala je:

»Jaz te ljubim, Janko! — Ne čutiš tega? — Zakaj me mučiš?«

Fant se je naglas zasmel' ravnodušno:

»Jaz pa tebe nič!«

Ema je obnemela, glava ji je utrujena omahnila na prsi, srce je začutilo, da je izgubljeno, vse izgubljeno za vekomaj. Vse nade so bile pokopane in ona sama je morala biti zraven pri tem pokopu. — Po licih je pripolzela solza, se utrnila in se izgubila v bujnih fantovih laseh...

Prijel jo je za roko in pripomnil obzirneje:

»Rad te vidim v svoji bližini, dolgčas mi je po tebi, kadar te ni, a ljubim te ne...«

Otročja si, Ema, otročja! — Tudi jaz sem bil tak, ko sem bil gimnazijec. Zaljubljen sem bil in dejal sem prvemu dekletu prav tako. A ona se mi je v obraz zasmejala... Tedaj sem spoznal, kako plitvo je življenje. In potlej nisem mogel nikoli več tako ljubiti. — Zagrenjene so bile sanje najlepših let in z njimi je bilo ožigosano življenje...«

Danes je pozna jesen. Ema je postala tiha, nič več otročje razigranosti ni bilo v nji. — Sama je šla skoz park v hrib in ob vsaki stopinji je zašumelo pod nogami nagosto posejano listje.

Na pobočju je obstala. — Vsenaokoli je ležala senca in poznojesenski hlad. Le onstran hriba je sijalo solnce in doli v dolini se je razpel preko predmestij velemesta zlat pas svetlobe, vse drugo je ležalo v senci...

Zadnje listje je padalo in se obotavlja opotekalo v zraku... Živo je bilo pisano, v zadnjih utripih življenja lesketajoče v vsem svojem sijaju... Čudno je postalo tisti trenutek Emi pri srcu. Zdelo se ji je, kakor bi letali pisani metulji...

Nekoč je bilo prav tako! Na bregu sredi trate sta sedela in sta lovila metulje. — Ema je ujela krasnega admirala, prišla ga s prsti za peruti in ga odnesla v jetništvo. Branil se je, a ko je onemogel, je odnehal. — Njen je bil. A nič več ni bil tako lep, tako živahen. Nekaj pokojnega je bilo v njem, kakor bi ga od tiste ure minilo vse veselje do življenja.

V Eminem srcu se je rodilo usmiljenje in vrnila mu je svobodo. — Zatrepetal je v zraku, se dvignil

kvišku, a trenutek nato že padal v dolino, v mrak... Le včasih so se še narahlo zganile živo pisane peruti, kakor bi se lovile v zraku...

Tako se je danes obletavalo jesensko listje!

Ema je prebiralala znova zadnje Jankovo pismo, poslano še spomladi.

V njenih očeh je zaigrala solza, a ni se utrnila... V njih je zagorelo kakor v človeku, ki hoče kljubovati usodi. — Hladno je zganila list in ga raztrgala Stoteri kosci, beli metulji, so se izgubili v jarku...

Ema je hladno zrla za njimi. A v srcu jo je zapeklo, kakor da bi storila zločin. Stopila je s poti, sklonila se in pobrala najbližnjega. — Na njem je bilo zapisano:

— Janko.

Stisnila ga je v torbico in si ga shranila za spomin.

Vsa dolina pod njo je zaplavala v mraku. Nikjer ni bilo več solnca.

Oropano drevje je samevalo in preko oskubljenih vrhov je zatulila burja. Z njo je prišel hlad, — hlad, kakršen obdaja mrliče — in zadnje listje se je obletavalo...

Odšla je pomlad, z njo je odcvelo cvetje in Ema je začutila, kako je sama.

Pomlad se vrača vsako leto, z njo novo cvetje, morda lepše kot prej, le ono bajno hrèpenenje se ne vrne več, se ne vrača, le ono ostane za večno pokopano.

Odšla je pomlad, z njo so odcvele rože in prišla bo zima.

In na oknih bodo zacvele Emi ledene rože...

In v srcu?

Prav tako! — Ledene rože...

Iz zbirke: Pesmi moža v senci

Ivo Peruzzi

VIII.

Pridi, ko medlim v sovraštvu
do ljudi in hodim ž njimi...

Pridi, kadar se grohočem
sredi razbitih čaš in ugaslih
oltarjev sebi v zasmeh...

Pridi pod večer, ko v žgočem
obupu kolnem nemirno
srce, ki kliče zvezde in
blodi po blatu.

Pridi — in ne daj mi odveze,
da ne bo v meni mehkode
ne sanj in ne pesmi...

Pridi — a ne reci mi, naj te
pozabim...



C. D.:

Zvonimir Rogoz v Pragi

(O priliki njegovega gostovanja v vlogi Hamleta v Stavovskem divadlu dne 6. oktobra 1927.)



Po pet in tridesetih letih obstanka našega gledališča smo imeli zdaj prvič svojega igralca kot gosta v tujini. Ne Borštniku in ne Verovški ni bilo namenjeno (čeprav sta oba zaslužila) — usoda je izbrala Rogoza, da je nesel prvi slovensko, Cankarjevo besedo v Shakespearovi drami na srednjeevropsko gledališče. Prvič po pet in tridesetih letih. Za nas in za našo gledališko umetnost je to dovolj velik dogodek. Pa smo tako žalostni in klavni v našem ubogem teatrčku, da si niti o pravem času ne upamo biti veseli...

Kitajsko se nekam obnašamo. Nikomur ne damo do sebe — nikoli in nikamor ne gremo sami. Ze itak je majhna in omejena ta naša ljuba pokrajina — še manjšo in še neznatnejšo jo bomo počasi storili. Kajti zid je Kitajcem jako sveta in jo resna zadeva. In ni lahko, da bi tisočletno kulturo kar tako deval v nič. Semintja nam jo še kdo kam pihne. Vedrega smeha in židane volje, — ali pa žalosti in grenkobe do vrha — si zadene na rame, pa jo mahne čez zid in čez mejo. In se spet vrne. Če se mu zdi in če mora. Oder auch nicht...

Majhna, tesna izba, skromna mizica in dva (ali celo trije) ponižni stoli, tu omara, tam zrcalo in še na steni slike — vse te zadeve skupaj slišijo pri našem gledališču na zveneče ime: režiserska garderoba. V tej sobi sedim nasproti Zvonimiru Rogozu in ga prosim, naj mi pove kaj vtisov iz svojega gostovanja. Tiho in mirno sedi Zvonimir Rogoz. S svetlosivimi očmi motri in gleda čudnega, izpraševalca. Tiho in mirno odgovarja, pripoveduje:

»V Prago hodim vedno na počitnice. Počutim se zgoraj kakor doma. Tudi letos sem bil tam in takrat sem mimogrede omenil dr. Hilarju, šefu drame Narodnega divadla, da bi rad enkrat v Pragi gostoval. Dejal mi je, da bi to v načelu ne bilo nemogoče, in da naj povem, v kateri vlogi bi hotel nastopiti. Razume se, da sem imenoval Hamleta, ki je moja najboljša vloga. Hilar si je mojo željo zapomnil in tako sem prejel koncem septembra uradno vabilo uprave Narodnega divadla, da naj gostujem v Hamletu, in sicer začetkom oktobra. Jasno je, da sem se laskavemu vabilu takoj odzval.

Reklame češki listi niso delali nobene. Nam pač še niso zaupali.

Skušnji sem imel samo dve, in sicer prvo en dan pred predstavo dopoldne na Slovanskem ostrovi, ki je bila zgolj situacijskega značaja, drugo pa na dan predstave v Stavovskem gledališču z vsem besedilom, z vsemi igralci in z dekoracijami.

Gledališče samo je sicer staro, zelo visoko, vendar intimno. Človek se počuti v njem koj domačega. Posebno v akustičnem oziru se mi zdi jako dobro, in to je za igralca veliko, če beseda pravilno doni.

V zunanji režiji je med našo in praško uprizoritvijo tudi nekaj sprememb, tako n. pr. začenjajo tam kar s prestolnim govorom kralja, prizori z Duhom, Hamletovim očetom, so tudi

precej drugačni in še več je takih manjših primerov, bistvene razlike pa nisem opazil. Inscenirajo ga prav tako v zastorih in reflektorjih.

Za partnerje sem imel same najznamenitejše češke igralce. Kralja Claudia je igral g. Vydra, kraljico Gertrudo ga. Dostolova, Ofelijo ga. Kronbauerjeva, Polonija g. Rašilov, sami odlični umetniki. Sicer je bila gospoda z menoj izredno prijazna in ljubezniva, čeprav sem imel spočetka vtis, da mi v igralskem oziru ne zaupajo bogvekaj. Seveda je to razumljivo, če pomislimo, da gledajo Čehi na naše gledališče še vedno takó, kakršno je bilo pred vojno in si ne morejo predstavljati, da smo tudi pri nas že toliko napredovali.

Svojega uspeha sem prav vesel. Človeku dá tako priznanje spet malo vere in zaupanja vase, posebno tistega, ki se v Ljubljani po zaslugi nekaterih ocenjevalcev tako hitro izgubi. Poglejte na primer (pokaže mi kritike), kaj vse vam češki kritiki opazijo in ocenjujejo. Pri nas za take navidezne malenkosti nimajo niti smisla in niti časa. Pri nas se igralcu delo ne lajša, temveč le še bolj obtežuje.

Tam zgoraj pa je lepo. Človek dobi tam moči in veselja do dela....

In spet je tiho v režiserski sobi. Za trenutek pomislim v spominu: Praga... in kakor v sanjah beže mimo mene stolpi, mostovi, gradovi, vrtovi in cerkve in gledališča: gledališča, češka, nemška in ruska... Vse je minulo in vse je, kakor davna, davna preteklost.... »Lepo je tam zgoraj....« Človek dobi tam moči in veselja do dela, oj....

Mračno je v naši sobi. Spodaj pod nama odmevajo votli udarci. Menda popravljajo tam centralne peči....

Vstal sem in se poslovil. Zunaj na odru so skušnje.... In čas hiti.





J. Plečnik: Vodnjak iz leščenskega granita

Josip Plečnik

Božo Lovrič Praga

Plečnik sanja o veliki vasi, v kateri bi bili vsi ljudje zadovoljni. Imeli bi krasna stanovanja, široki pogled in razgled po zelenih poljanah. Hiše bi ne bile utesnjene ena poleg druge kakor v današnjih mestih, vrstile bi se lepo ena za drugo, križajoče v neskončni daljini polja in gozde in daljne ravnine. Namesto neštetihih ulic bi bila samo ena ulica: Dolga vrsta prelepih hiš, ki bi se širila v nedogledno daljavo. Ne bilo bi zapuščenih in neobljudenih krajev, vsak človek, vsaka rodbina pa bi bila v neprestanem stiku s naravo. Koliko jasnine, koliko neskončne dobrote v tem zamisleku!

In Plečnikova vas bi ne imela konca: Okrog vsake hiše vrt in v vrtu bi domači po vsakdanjem delu delali, prekopalivali, da s čistim zrakom osvežijo utrujeno telo.

Ideal Plečnikov je, dati tudi stavbarstvu viden znak humanizma, zakaj, kako naj človek dobro in udobno živi, če ni soba, v kateri stanuje, čista in polna svetlobe!

Premnogokrat sem premišljeval, zakaj je za lajka prav arhitektura najtežja od vseh oblikujočih umetnosti! Mogoče radi tega, ker se vse druge sorodne umetnosti zadovoljujejo s poedinostmi, medtem ko arhitektura skoro ni mogoča brez nekake skupne celotnosti. Preprosta je, toda veličastna s svojimi zakoni. Kdor nima smisla za celotnost, ne bo mogel doumeti tudi najpreprostejše zgradbe.

Arhitektura je najčistejša in najubranejša od vseh umetnosti. Njena ledena lepota ne greje, toda ta hladna harmonija, prosta vsega zemeljskega blata, nas dviga v neskončne višave. Samo barok in rokoko sta edini izjemi: v obeh je spregovorila erotika, česar ne opažamo pri drugih slogih. Barok je zmagala žene: namesto črte je zmagala vijuga. Namesto ravnih, moških pleč, so se razgalile oblike ženskih prsi. In prav to je značilno za Plečnika, da hoče arhitekturi spet vrniti vzvišeno moškost.

Glavna poteza Josipa Plečnika je mistika. Ne javlja se samo v načrtih, zgradbah in cerkvah, temveč predvsem že v razsvetljavi. Njegovo stremljenje je, razsvetliti prostore s skritimi okni pod steklenim stropom. Izpod stropa naj sije luč in preplavlja prostore!

Le rojen pesnik more pojmovati tako! Najpopolneje se je izrazil pesniški dar Plečnikov v palači Zacherl, ki jo je zgradil pred nekoliko leti na Dunaju. To ni palača, to je ogromni marmorni stolp, ki se dviga proti nebu. Leti v višine, da nas očara s kamenitim poletom! Materijal je obvladan, oživiljen, okriljen in rešen teže. Kdor je videl ta umotvor, ga ne pozabi nikdar več! Gledamo ga, kakor lepo steblo: zraslo je, ker drugače ni moglo!

Kamen, marmor, železo in les rasejo v Plečnikovih očeh kakor mlada drevesa v zelenem gozdu. Ni mu za to, da se zvé, kdo je stvaritelj; glavno mu je, da se delo dovrši: v veselje oči in pogleda! Daruje, razsiplje s polnimi rokami in je srečen, da je neizčrpiliv v svojem bogastvu.

Obžalovanja vredno je, da ta od Boga tako bogato obdarjeni umetnik še do danes ni zgradil niti ene hiše na slovanskem jugu. Naša Jugoslavija ga skoro niti po imenu ne pozna, tujina pa ga časti in vabi v svoja središča z željo, da s svojo idealno umetnostjo tudi sebe obnovi. Tako Nemčija in Avstrija.

Najprej med slovanskimi narodi so ga spoznali Čehi. Zanimivo je dejstvo, da ga je pozval v Prago znani arhitekt Kotěra, ki bi bil lahko stanovskemu tovarišu zavidljiv.

Plečnik kot mistik je najsilnejši v onih delih, v katerih se oproščen zemeljske teže obrača s sklenjenimi rokami proti nebu, proti svojemu Bogu. On je Vernik. Kleči pred Bogom in moli preprosto in vdano, kakor ga je naučila mati. Pobožen je in pobožnost mu je tolažba. Dostojevski in ostali Rusi iščejo Boga. Plečniku tega ni treba: Njegova duša je prežeta od Boga, kakor je telo prežeto s svetlobo. Našel je Boga v mladosti, v detinstvu, in ga odtlej ni več izgubil.

In kako naj bo drugače, ko živi v njem mistična duša slovenska. On je sin svoje pobožne zemlje, in ni čuda, da je najmočnejši v onih delih, ki povečujejo Krista in Mater vseh žalosti.

On ni zadovoljen z razmerami, v katerih živé današnji ljudje. Vse preveč hité in se pode za bežnim uspehom. Denar jim je vse in radi priznanja so zmožni prodati tudi svoje prepričanje. Veliko mesto po njegovem mnenju ubija vsa plemenita stremjenja v človeku. Plečnik pa bi rad, da bi bili vsi ljudje srečni in zadovoljni. Zato se tako zelo briga za njihova stanovanja. Hiša je zanj majhna cerkev, v kateri stanuje sveta rodbina. Z isto ljubeznijo gradi za gospodarja, kakor za služinčad; z isto ljubeznijo zida dvorane, kakor preproste kuhinje in sobice za hišnika.

Njegov humanizem je blizu humanizma velikega Masaryka!



Ga Marija Vera, slovenska tragedinja na počitnicah v Švici. Od leve na desno: Ga Eva Trueb-Baumannova, pisateljica, ga Marija Vera, ga Truebova, ga Schmidtova, Heinrich Trueb, dramatik, slikar Emil Schmidt s svojim sinčkom

Zakaj?

Marija Vera

Zdaj sem spet doma!

Za menoj so lepe počitnice, za menoj čudovite krajine švicarske! Za menoj vse, kakor da se je zagreblo v enoletno, dolgo spanje...

Vselej, kadar se vrnem iz Švice, kjer prebijem gledališke počitnice, vselej me pozdravljajo znanci ljubljanski z besedami: »O, kako imenitno izgledate«, pa ste res nekam čisto drugačni! Človek bi ne verjel svojim očem!

In res! Tako mnogo spominov, velikih dogodkov me veže na Švico, da moram brez kake sence morebitnega sedanjega nezadovoljstva vendarle priznati, da prihajam vedno s teh počitnic čisto prerojena, znova polna najlepšega doživetja.

Saj pa tudi ni čudno!

Z malega, šolskega odra dunajske akademije sem v Zürichu prvič stopila na veliki oder, kjer sem potem kot »začetnica« delovala tri leta. In vseeno: igrala sem največje in najlepše vloge: Ivano d'Arc, Marijo Stuart, Kriemhildo, Rhodopo, Heddo Gabler, Gospo z morja, Isoldo itd.

Švicarji so na prvo srečanje samozavestni, hladni in zelo kritični ljudje. Redko se posreči temu ali onemu umetniku, da bi jim na prvi mah segel v dušo.

Meni pa se je posrečilo.

In zato sem jih vzljubila.

Nobenega razočaranja nisem doživela!

Publika, kritika, mladina in družba — vse me je razvajalo!

Da, bilo je čudovito, čudovito lepo!

To so bila tista mogočna leta borbe in dela, iz katerih hranim največ dokazov vdanosti, navdušenja in ljubezni: Ocene in članke, trakove in pisma.

Tako dobo naj bi doživel vsak igravec — da si splete iz nje venec spominov, blestečih kakor zvezde, da mu svetijo in ga vodijo, če pride kdaj tema in noč...

Zato se vračam tja tako rada! Čutim se ljubljeno in zato srečno!

Tam, kjer imaš prijatelje, ki so ti iskreno vdani — tam biti — je najlepše!

Tam, kjer so besede nepotrebne, kjer usta molče — in govori samo srce!

Veste zdaj, zakaj prihajam od tam vedno čisto drugačna?

Slika

Griša

Čoln po jezeru drči,
v čolnu deklica sedi;
deklica na jezeru,
deklica v zelenem dnu.

Nič se čudno mi ne zdi,
da takó se mi godi:
deklica z menoj kramlja,
deklica je v dnu srca.



Charlie Chaplin

Njegov življenjepis

Mnogo je bilo že napisanega o Chaplinu, nekaj bolj, nekaj manj resnici odgovarjajočega, vsekakor pa vse precej tendenciozno pobarvano in kolikor toliko usmerjeno na reklamo. Današnji življenjepis Chaplinov pa je izpod peresa njegovega osebnega tajnika Yim Tully-a in se zdi, da je najbolj avtentičen in objektivni. — Charles Spencer Chaplin je bil rojen 16. aprila 1889 v Londonu, v »East End-u« (okraj ubožnih). Očeta, ki je bil igralec v malih varietejih, je izgubil že v zgodnji mladosti, dočim je bila mati, lepa Florence Harley, primadona znane Gilbert-Sullivan družbe. Ko ji je umrl mož, je nastala velika beda v njihovi družini. Sydney, starejši polbrat Charlija, je moral hoditi večkrat v misijonske hiše po krožnik juhe. Mati in oba dečka skupaj so imeli le en par čevljev. Končno jim je ostala le še žimnica, na kateri je spala mala, revna družinica. Šestletni Charlie je živel na cesti. V svojem poznejšem filmu »The Kid« je tako krasno podal tega »dečka s ceste«.

Včasih so prišli mati in oba dečka v t. zv. delovno hišo, kjer so živeli sicer pod eno streho, toda vendar ločeno: mati v oddelku za žene, a dečka v moškem oddelku. Tako je prišlo, da se niso videli po cele mesece. Samo včasih je smel mali Charlie obiskati svojo mamico in potem sta sedela roko v roki v parku pred hišo ter sanjala o lepših časih, dokler ju niso pazniki zopet ločili.

Nato so prišli za Chaplinovo rodbinico malo boljši časi, toda — ne za dolgo. Mati je dobila angažma, kate-rega pa radi slabotnosti in poznejše bolezni ni mogla dolgo izvrševati. Mali Charlie je že kot čisto mlad dečko študiral mimiko pri svoji mami. »Bila je mnogo boljša igralka, kakor sem jaz kot igralec,« je rekel večkrat

Chaplin v poznejših časih svojemu tajniku. — Že s šestim letom je nastopal Charlie na predmestnih odrih in ta mali zaslužek je bil materi zelo dobrodošel, posebno, ko se je starejši brat Sydney izselil v Južno Afriko, kjer se je za silo prebil kot natak.

Ko je bilo Charlieju 14 let, je nastopal v londonskih predmestnih varietejih, in sicer v mnogo igranem skeču »Post Office«. Pri tem komadu so ga »odkrili«. Od tega časa je stalno nastopal in je za silo vzdrževal mater in sebe. Igral je pri potujočih družbah in prišel tudi na deželo. Kmalu si je pridobil ime dobrega mimika. Medtem se je vrnil Sydney, ki je sklenil, da postane tudi igralec. Poizkusil se je z manjšimi uspehi v londonskih gledališčih, nakar se je preselil v Ameriko. Toda že čez leto dni se je vrnil in pripovedoval mlajšemu Charlieju o »čudežih novega sveta« in o »neomejenih možnostih«. 19 let je bil star Charles Spencer Chaplin, ko ga je



Ida Kravanja in Štefica Vidačič v Berlinu

iztaknil znani gledališki podjetnik Fred Karno in ga angažiral za svojo družbo. Pri tem podjetju je Charlie nastopal z velikim uspehom. Več 100 predstav je doživela ena in ista predstava v Londonu. Prepotovali so vso Evropo. Tako je prišel mali nepoznani Charlie l. 1904. prvič na Dunaj ter je tam, kjer je sedaj Ronacher-Bühne, zabaval takratni cesarski Dunaj. Na to so pa Dunajčani čisto pozabili in se jim do lanskega leta niti sanjalo ni, da je bil sploh kdaj danes svetovno znani in najpopularnejši filmski komik v njihovi prestolici. Toda lanskega leta so v Apollo-Theatru pri reviji Tingl-Tangl igrali isti skeč, pri katerem je l. 1904. nastopal Charlie pri Ronacherju. Slučaj je hotel, da je isti igralec, ki je igral l. 1904. kot partner Chaplinov pri Ronacherju, igral v istem skeču v Apollo-Theatru, seveda z razliko, da ni bil njegov partner Chaplin, temveč mlad dečko — mogoče tudi čez 20 let »Chaplin II.«. In ta igralec se je tega spomnil in to zanimivost Dunajčanom izdal.

Leta 1908. je Fred Karno sklenil, da napravi turnejo v Sev. Ameriko. Tako je prišel komaj 20 letni Charlie prvič v Ameriko. Karno-trupa je prepotovala vso Ameriko in Charlie je bil njen »Star«. Zaslužil je ogromno vsoto: 100 dolarjev tedensko. Nekaj je pošiljal svoji mami v Anglijo, velik del zasluženega denarja pa je



Ida Kravanja pošilja »Razgledu« pozdrave



Kocjančič: Frančiškanska cerkev v Ljubljani

naložil v banko. Nosil je eno srajco en teden in ko je bila umazana, si je kupil novo. Na ta način je preprečil račune od perice — — —

Ko je prišla trupa v Texas, je imel Charlie 1500 dol. prihrankov in hotel si je po vsej sili kupiti farmo. Le s težavo se je manažerju posrečilo, pregovoriti malega mimika. Prišli so v Kalifornijo, v blagoslovljeno deželo Amerike, ter Los Angeles, takratni filmski center Zedinjenih držav.

(Dalje prihodnjč.)

Gratulacija

Alojz Gradnik

(Dr. Hinku Dolencu.)

Pet križev? To pa že ni res!
Tako nam pričajo papirji;
obraz pa pravi; samo štiri
in morda kakšno leto čez.

Kako naj reši spor sodnik?
Sodnik obrazu le verjame,
papirje pa hudič naj vzame!
Papir je vedno bil lažnik.



Kozaške dirke in jahalna konkurenca v Ljubljani

»Kolo jahačev in vozačev, Prestolonaslednik Peter« v Ljubljani je priredilo dne 24. in 25. septembra prvokrat kozaške dirke in jahalno konkurenco na vojaškem vežbališču v Ljubljani.

Prireditve so bile ob lepem vremenu zelo dobro obiskane. Ker društvo ni razpolagalo z zadostnimi denarnimi sredstvi, ni napravilo potrebnih tribun, tako, da žalibog gledalci niso mogli prireditve povsem dobro zasledovati.

Konjski material pri kozaških dirkah je bil zelo dober in so tekmovali najboljši dirkači naše države.

Ena najlepših slik pa je bila nedvomno zadnja dirka v nedeljo, pri kateri je zmagal žrebec »Gjurko«, last g. Pavlina iz Podbrezja. Z ozirom na že prej dobljena darila je moral Gjurko predirkati 300 metrov daljšo progo kakor drugi konji, pa je vendar vse prehitel in prvi prispel na cilj.

Pri jahalni konkurenci v kategoriji A (lažji pogoji), v kateri je bilo šest konkurentov, je dobila prvo darilo gospa Linda Luckmannova iz Ljubljane. Obvladovala je svojega konja »Sinkota« lepo, elegantno in mirno. »Sinko« je v korektni hoji absolviral vse točke programa in v lepem skoku dvakrat pasiral zapreko.



Ga Luckmanova in gna Galletova, ki sta odnesli prvi darili

V kategoriji B (težji pogoji) je svetovnoznani jahač konjeniški podpolkovnik Vladimir Seunig jahal svojega krasnega konja »Junaka«. Gledalci so imeli vtis, da sta jahač in konj eno bitje. — Podpolkovnik Seunig je po vsem svetu znan kot izboren jahač ter si je pridobil že nad 30 prvih nagrad na jahalnih konkurencah na Dunaju, Berlinu, Parizu i. dr.

Pri galopni dirki nad 3000 metrov z zaprekami je v interesantni končni borbi s konjeniškim poročnikom Petrovičem iz Zagreba prispel prvi na cilj g. podpolkovnik Milan Zajc na svojem angleškem polnokrvnem konju »Kulinanu«. Ta konj je iz znane kobilarne g. Lebacha iz Subotice in spada med najhitreje konje v naši državi.

Z veseljem pozdravljamo v splošnem stremenje, udomačiti tudi pri nas lepi konjski sport, ki pomeni vedno tudi poseben družabni dogodek, nekak modni pregled, revijo tujih osebnosti...

Prihodnje leto bi radi videli še kaj več!

R. S.



Štrban vozi skoz cilj

Ljubeljska dirka 1927

Ljubeljska dirka je predstavljala v tekočem letu predvršila sredi avgusta, torej v veliki kopalški in tujski seziji naših letovišč. Da so prizadeta predvsem gorenjska letovišča, se razume samo po sebi in da sta Bled in Bohinj stavila največji kontingent obiskovalcev-tujcev — tudi.

Ljubeljska dirka je predstavljala v tekočem letu predvsem konkurenco dveh znamk, ki se borita za jugoslovanski trg, to so Steyr in Mercedes-Benz. Četudi voza niso prijavile tvrdke neposredno, je videlo občinstvo vendar v vozilih zastopnike znamk in pričakovalo z zanimanjem in napetostjo konec ostrega boja.

Hansalu na Steyerju se je posrečilo doseči najboljši čas dneva z 10,00 min., Mercedes vozilcu, grofu Berckheimu, pa se je primerila nesreča, da mu je vrglo voz na ovinku v polnem diru s proge in da se je zaletel v goščavo. Kakor čudo se čuje, da se ni zgodilo vozilcu skoroda nič hudega.

Kdor je posetil na dan tekme ljubeljsko cesto, je imel običajni vtis prav velike dirke. Močno razvit promet v krajih, ki tega niso vajeni, polno stražnega moštva, mnogo gledalcev in radovednežev. V Trziču vse gostilne prenapolnjene. Proti Ljubelju pa oni veliki veletok ljudstva, avtomobilov in drugih vozil, ki vre skupaj iz vse države in ki ga stavlja na razpolago predvsem bližnja Ljubljana.

Blizu elektrarne, pri startu, ustavijo klubovi funkcionarij vsak avtomobil. Tam dobi vsak voz posebno karto za prostor, ki mu je dodeljen.

Ostali družabni centri so Sv. Ana in Ankeletova gostilna ter predvsem cilj, kjer pričakuje častno predsedstvo Njegovo Visočanstvo princa Pavla. Princ je prišel takoj po končani motociklistični tekmi na vrh prelaza, tam so ga pozdravili navzoči funkcionarij vodstva, gg. Praprotnik, baron Born in dr. Ciril Pavlin ter poslaniki tujih držav, ki so se v velikem številu odzvali povabilu avtomobilskega kluba.

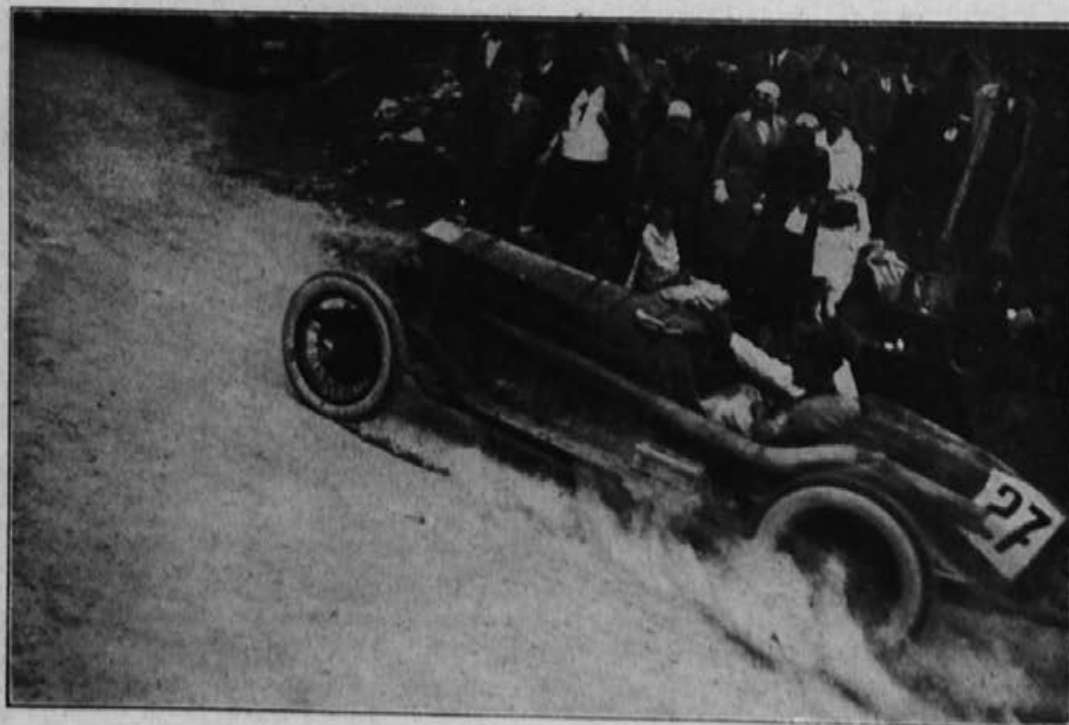
Razočaranje in osuplost občinstva, ko ni bilo Berckheima na Mercedesu, je bilo vidno, vozilec kakor vozilo sta imela velike simpatije ne le množice, marveč tudi strokovnjakov. Ko je razglasil gospod Šabec na cilju, da je grof Berckheim le lahko poškodovan, je bilo videti, kako se je vse oddahnilo.

Domačih vozilcev je bilo razmeroma veliko na startu, tako predvsem lanski zmagovalec W. Strehler na Ansaldo-Sport, Savatić, znan z dirk Sarajevo—Beograd, na Alfa Romeo, Edo Funk iz Zagreba na Austro Daimlerju, Karl Cerri na Austro Daimlerju ter Sotler na Senechalu, ki pa je imel smolo. Prvič se je pokazal letos tudi Bugatti, na startu sta bila dva voza, čigar enega je vozil princ Leiningen, drugega pa Mazi. Oba vozova sta se izborna odrezala.

Motociklistična dirka je nudila marsikaj zanimivega, posebno interesantna je bila druga klasa, v kateri je vozil gorski prvak Slovenije za 1927 Anton Štrban, ter prva, ki je kazala izredno ostro konkurenco. V prikolični kategoriji je odnesel zmago gospod Stuzzi. Vozna rutina in poznanje stroja, kakor tudi stroj sam (A. I. S. 500 ccm) sta ga predestinirala za dober čas in dobro oceno. Vendar je bila konkurenca dokaj huda. Klemenčič na Harley Davidsonu je vozil le za 24³/₅ sekund počasneje, ostala dva konkurenta sta s 13,52²/₅ in 14,15 vozila še vedno razmeroma izborne čase.

Kakor se govori v avtomobilskih krogih in med našimi sportniki, namerava Avtoklub prirediti v prihodnjem letu internacionalno avtomobilsko in motociklistično dirko na Ljubelj. To bi brezdvomno ne ostalo brez vpliva na naš tujski promet, kakor tudi na avtomobilski trg.

I. M.



Zmagovalec Hansal tik pred ciljem

Na dirki

H. J. Magog

Potiskaje z eno roko svoj bicikel skozi množico radoglednežev, ki so se na vse zgodaj gnetli po predmestju, je prišel kolesar Latrille in zavzel svoj prostor na odhodni črti. Ker je imel naočnike potisnjene na čepico, si mu videl modre, otroške in sanjave oči v krepkovoljnem, bronastem naličju, ki mu ga je bil izklesal napor.

Njegov prihod ni bil nič posebnega in ni izzval nobene gibanja med številnimi radovedneži. Med morebitne zmagalce ga niso šteli in v svojem tropu je zavzemal zgolj neznatno mesto. Za drugo ni bil, kakor da je pomagal svojim srečnejšim tovarišem, dirkal je, ne da bi izrabljaj svoje morda prikrita vrlina, ki si jih utegnil slutiti sodeč po njegovem atletskem trupu in po njegovih mišičastih bedrih. Vsekakor je bil premalo stremljiv. Spadal je med one, ki nimajo nobene zgodovine in se tudi ne prizadevajo, da bi jo imeli.

Te dirke pa se je vendar lotil z večjim veseljem nego prejšnjih, kakor nekakega izleta, ki naj bi ga privedel v njegov domači kraj, kjer se bo sestal s svojo ženo, obveščeno o njegovem prihodu. Tako sta se ljubila! Ona se mu bo vrgla v objem in ga pritiskala nase, čeprav bo ves prašen in blaten od pota. Prekrasen sprejem! Že naprej, mu je tako dobro delo, da se je Latrillu obraz razlezel v širok smehljaj.

Ali nestrpnež ni bil. Lepo pametno je čakal znaka za odhod, pripravljen, da jo mahne za drugimi in se sprijazni s pripetljaji na cesti, kar se mu približa Véron, glavar »teama«, z brzojavko v roki.

Pred Latrillem, ki je gledal vanj brez sleherne misli — predvsem pa brez vsake slutnje — je Véron nekoliko omahoval, potlej pa se odločil.

»Ná, starina, to je zate. Snoči je prišlo. Izročil ti pa nisem, ker bi te bilo mogoče mikalo, da bi dirko na cedilu pustil... kar ti ne bi bilo kdo ve kaj koristilo. Tja pojdeš. Na vsak način boš sedaj tako prej tam, kakor pa z vlakom.«

Prav dobro sicer ni razumel, a vendar je dirkač nekam nemiren odpečatil brzojavko. Debeli prsti so mu trepetali in črke so mu plesale pred očmi. Ko jih je mukoma zbral, so stvorile tele prestrašne besede: »Ivanka bolna. Pridi takoj.«

Črno brezno je regnilo pred Latrillem in ga ločilo od življenja. Toda starter je dvignil svoj samokres.

»Nič se bati, ubogi starina!« je velel Véron in prisilil svojega dirkača, naj sede na kolo.

»Kar odrini. Doma pa boš že izvedel. Želim, da ne bi bilo nič hudega.«

Pištopa je počila. Neka moč, pri kateri se mu je zdelo, da ni imela njegova volja nič opraviti, ga je potisnila naprej in Latrille je držal med usločeniimi hrbti in marljivimi nogami.

Kakor poganjavke, tisti drogovci za prenašanje gibanja pri stroju, so mu šle podkolenice gorl in doli skladno s pedali. In cesta je ležala pod njim. Podoba je bila, da je postal samogib, avtomat, in da vrši strojno delo, prosto sleherne misli, ki bi bila brez potrebe odvrčala del njegovih sil. Vendar pa so mu po lobanji rojile besede, se zadevale in obnavljale prvotni sunek, kateri ga je bil pogreznil v to stanje delavne odrevenelosti.

»Ivanka bolna... Doma kaj več izvedel... Brž... brž!...«

Te besede so ga pognale naprej, da se je voljno priključil tekmovalcem, a da se ni utegnil jeziti ali se upirati zastran Véronovega vedenja.

»Da mi je dal že snoči ta telegram! Jaz bi bil zdajle pri Ivanki! Ne, tega ne bi bil smel narediti!«

Zastonj se je bilo sedaj buniti. Tako dobro se je tega zavedal, da ni to nič vplivalo na njegovo telo, ki je brez prenehanja pridno delovalo. Sicer pa mu zares ni preostajalo drugega kakor: dirkati. Dirkati, saj to ga je vedlo proti Ivanki. Torej je dirjal, kolikor so mu dale mišice. Ali podil se je ne glede na tekmovanje, še na koncu pameti mu ni bila običajna strogorednost ali vloga, ki jo je moral vršiti. Tekma? Zanj je ni bilo več. Pozabil jo je. Če jo je rezal po istih potih kakor njegovi tovariši, je bilo to zgolj naključje, ki mu ni bilo prav nič mar. Svoje brzine ni več ravnal po njihovi in ni preudarjal, je li manjša ali večja. Sel je proti bolniški postelji svoje Ivanke in ob vsakem potisku ga je spremila ta misel:

»Hitro!... Hitreje!... Priti moram...«

Sedaj je umoval. Prej mu je bilo prišlo na pamet, da bi se ustavil, počakal kak avto, ki so vozili za dirkači, povedal svojo zgodbo in prosil, naj ga kdo popelje čim urneje na njegov dom. Vendar izgubljeni čas — ta dragoceni čas! — ko si še v svesti ni bil, da bodo ustregli njegovi želji? Sodil je, da je primernejše, zanašati se na čilost svojih podkolenic. Napor, ki ga je opravljal sam, ne da bi bil odvisen od tuje dobre volje, se mu je zdel učinkovitejši.

»Jaz pojdem nagleje... Ej, da, nagleje!...«

In brzel je sklonjen nad svojo zastavico, pustivši za seboj gručo svojih drugov, in vedno še prehitel kakega posameznega dirkača oziroma skupino, ki so bili spočetka pred njim. Opazke, kakršnih še dotlej ni čul, so pozdravljale njegov streloviti prehod. Prirejali so se pogoni, da bi ga, če mogoče, kdo dohitel. Ali on jo je pobiral tako jadrno, da je vsako zasledovanje za njim opešalo. Sam samcat se je poslej bližal smotru.

Neznanska ovacija je pozdravila Latrilla, ko se je pojavil. Strnjena pred njim nekaj metrov proč od bele črte, ki jo je pravkar prevozil, se je gneča ustavljala, da bi šel dalje. Razeseti je moral.

Tedaj pa je zapustil svoje kolo in jel besno dirjastiti, pri čemer se je dobesedno trgal iz rok njim, ki so ga želeli postreči in ga nositi v zmagodobitnem sprevodu.

»Pustite me, ali pa udarim!« se je srdito drl. »Nikar me zaustavljati. Hitro moram k svoji ženi, ki je bolna.«

In v jadrnem teku je suval preplašena zijala ter z grozečimi pestmi in s solznimi očmi dosegel svojo hišo, boječe potrkal, potisnil duri.

»Ivanka?... Kako je z Ivanko?« je vzdihnil, še preden je mogel videti, kdo mu je odprl.

Od presenečenja je zavpil: ona je stala pred njim čvrsta, čila, z nasmeškom v obrazu.

»Že ti? Napravljala sem se, da bi ti šla naproti.« Ne da bi si upal verjeti v to srečo, je zajecjal:

»Torej nisi bolna?... Zakaj pa so mi brzojavili?...«

»Da bi ti pomagali odnesti nagrado in da bi videli, koliko zmoreš, dragi moj,« mu je odgovoril za njo Véronov glas. »Kaj si hočeš, posebno lepo ni bilo. Tebi v korist sem tako ravnal... No, vidiš, zdaj si pa prvak!...«

(Poslovenil A. Debeljak.)



Neznani devojki

Pavel

Počasi, z božajočimi koraki prihaja v deželo jesen. Mehka jesen in nežna kakor trepetajoča harfa v nemirnem vetru.

In z njo zopet toliko in toliko družabnih prireditev, plesov in zabav, ki naj pripravijo pot visoki sezoni letošnje zime!

Vem, neznana devojka, tudi ti si med onimi, v katerih vré mladost in ritem današnjega človeka z vso ono nepojmljivo neugnanostjo, z vsem onim vročim zdravjem današnjega sportnega človeka — ki še pri poljubu misli na trening.

Včeraj sem te po dolgih počitnicah videl prvič. Bila si na počitnicah, po temni polti sodim, pri morju, ki je ogenj v tebi, v čudovitem gibanju tvojega telesa le še podnetilo in razpihalo.



Sedel sem v kavarni, ko si prišla.

Za hip si obstala v velikem okvirju vrat, tako, da sem videl v vsej mikavnosti slikovito silhueto tvojih oblik.

Potem si sedla v družbi neke starejše gospe k oknu. Prostor si izbrala zelo posrečeno, kljub polni dvorani. Prižgane luči so se srečno lovile z rumenim žarom zahajajočega solnca na tvojem obrazu in bilo je, kakor da si samo ti še manjkala v igri treh oblikujočih talentov.

Pa sem premislil.

Kako malo in kako narobe gledamo mi danes na take pojave v naši družbi! Kako malo znamo ceniti čudovito umerjenost plemenitega kretanja, iz zavednega obvladanja in naravne nadarjenosti rojenega mehkega gibanja.

Hodimo v gledališče, v opero in se navdušujemo za melodično petje, se potapljamo v harmonijah orkestra — zaplovemo pod zmagujočim umotvorom velikega glasbenika v neskončne višave božjega razodetja — pred ubranostjo kretenj vidnega človeka pa stojimo z nerazumevanjem, kakor da ne čujemo čudovitih melodij in akordov, kakor da ni godbe, ki jo sprejemamo z očmi!

Jaz sem slišal pesem tvojega telesa!

Slišal sem boljše in razločnejše, ker so ostale dame v dvorani prepevale manj ubrano, vsiljivejše — ali pa so sploh molčale.

Če sedi ženska v družbi pri mizi, prepeva največ z rokami. Ti, neznana devojka, to vse zelo dobro veš in zato prepevaš tako lepo.

Tvoji lepo oblikovani prsti imajo naravno opiljene nohte, lepo ovalno in enakomerno zaokrožene.

Tvoje sosede pa so imele predolge, preveč v špico prirezane. Zelo neprijeten akord potem vprašanje, kako igrajo s takimi nohti klavir ali pišejo na stroj?

Zakaj, dobro je, misliti danes praktično!

Tudi v igri rok in prstov se razlikuješ od svojih sodružic. Tvoja lepo oblikovana roka mirno spremlja dinamiko tvojega govorjenja, s čudovito počasnostjo se oklepa jantarjevega ustnika, v katerem jesensko sentimentalno dogoreva zamišljena cigareta.

Zelo bi me zabolelo, da sem te videl kaditi cigareto brez tega ustnika, da sem te videl, kako ti rumené lepi prsti. Veliko jih je krog tebe z rumenimi prsti. Z lepimi prsti, toda rumenimi in premalokdaj opiljenimi.

Vem, neznana devojka, da smatraš negovanje svojega telesa, rok, obraza za umetnost, da veš, da zahteva vsako telo čisto individualne nege in pažnje, da ne velja nobeno splošno pravilo...

In vendarle, lepa, neznana devojka, kljub vsemu temu si storila nekaj, česar bi prav zaradi vseh teh lastnosti ne pričakoval od tebe.

Zvečerilo se je medtem in v prej le srednje zasedeno kavarno je planilo šumno življenje. Gosti oblaki cigaretnega dima so ležali nad mizami in jaz sem gledal tvoj obraz skoz lahno se gibajočo, zaljubljeno leno ozračje velike kavarne. K tvoji mizi so prisledli znanci in zakrili mojemu pogledu petje tvojih rok.

Pogovor pri tvoji mizi je postajal živahnejši in kmalu nato si snela klobuček.

Poznam še od prej tvojo bubi bučko. Nekoliko si jo ostrigla, da je še bolj fantovska.

In zdaj si odprla svojo torbico in si počesala lase.

Do sem je bila pesem tvojih kretenj lepa.

V slogu!

Ali veš, neznana devojka, kaj si storila?
Razložila si po mizi toaletne potrebščine ter si začela popravljati — obraz. S pudrom in šminko.

Vidiš, neznana, lepa devojka, tako mnogo je danes nepoprečnih žensk, ki vzamejo tako zadevo povsem nedolžno — pač znak dobe, v kateri živimo. Toda dama — ali ne dama — deklet tvojega okusa in sloga — bi tega ne smelo storiti.

Žensko lice je treba negovati. Šminka in puder, torej rdeče, črno in belo ne potvarja narave, temveč jo popravlja. V marsikaterem oziru je lepo šminkan obraz prav tako umotvor, kakor lepa slika priznanega mojstra. Toda nam, ki sliko gledamo, se zaradi nje navdušujemo — nam ni do tega, da bi gledali na postanek umotvora, da bi gledali, kako slikar maže platno s hladnimi, mrtvimi barvami. Nam je samo do žive, izobličene misli, do načina obdelanega predmeta!

In zato, lepa devojka, če te je trenutno zapustil tvoj sicer tako zanesljivi instinkt (to se zgodi), potem se ravnaj po mojem dobrem nasvetu in ne stori tega nikdar več v družbi. Pa mi boš hvaležna za ta nasvet!

Šminko pa uporabljaj prav varčno. To ni, kakor pri denarju. Le najmanjša količina naredi človeka bogatega!

To sem ti moral povedati, neznana, lepa devojka. Očarala si me s pesmijo svojega telesa, s čistim slogom svojih kretenj, opusti samo še šminkanje v družbi, pa te bom pričakoval prihodnjič z večjo radostjo in sladkim zadoščenjem.

Pozdravljena, lepa neznanka!

Radi pomanjkanja prostora je morala v tej številki križanka izostati. Priobčimo v prihodnji številki zato dve.



Letošnja jesen

Letošnja moda stoji v znamenju linije in vsi modeli stremijo za tem, da poudarjajo slokost postave. Ravno zasnovane oblike se izborno prilegajo sportno izvežbani postavi današnje žene.

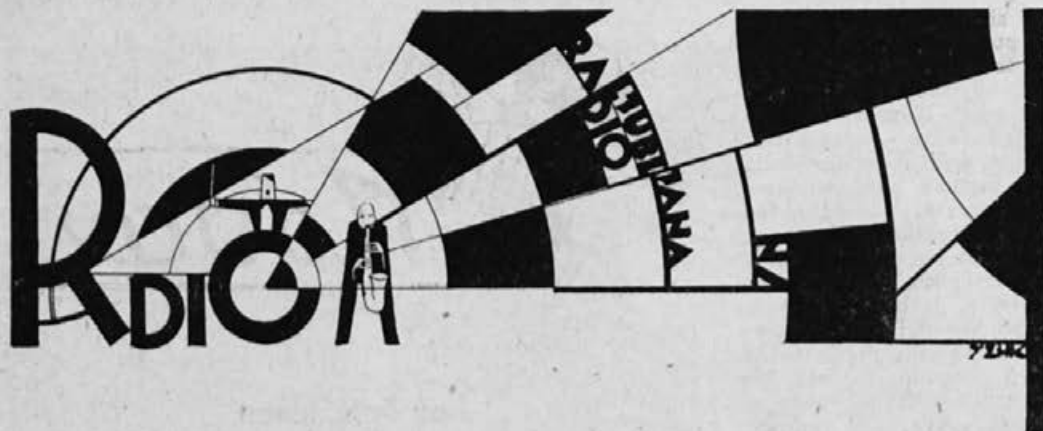
Zato učinkujejo vsi novi kompleji, plašči in kostumi zelo mladostno. Zahtevajo pa seveda nadvse brezhibni kroj in skrbne izvršitve in prav radi dozdevne preprostosti je prepotrebna le mojstrska roka dobrega krojača.

Ravna, ozkobočna modna postava je dobila nekoliko širša ramena. Kljub temu, da napravljajo modeli na prvi pogled zelo skromen, preprost vtis, so vendarle zelo zanimivi, polni sprememb in kažejo mnogo novih zamislov, duhovitih potankosti in umetniških oblik kroja.

Priljubljeni so okrašeni šivi, dijagonalne garniture, vloženi motivi. Tudi z ovratnikom se ukvarjajo modni mogotci natančneje, predvsem pa je posvečena žepom posebna pažnja. Plašči in suknjiči se zapenjajo v dveh vrstah:



1. Plašč iz sivoga duvetine-a, obrobjen z lisico v istem tonu. Na hrbtu sedlasti izboček, spredaj pas s pentljo. (2.) Kombinacija belega in črnega crpe satina. Dolgi suknjič je obrobjen s črno lisico, prekrižan spredaj pod pasom, ki je iz srebrne kože. Krog vratu nabrane gube, v ovratniku dva bela nageljna



Naš radio

A. Raisner

I.

V Domžalah se gradi oddajna postaja za radiofonijo. Postaja bo sicer državna, eksploatirala jo bo pa privatna družba. V momentu, ko bo postaja izročena svojemu namenu in bo začela oddajati svoj lasten, to je naš, slovenski program, bo razvoj radiofonije pri nas stopil v razvojni štadij. Da bi že kmalu dospel ta trenutek, ko se bo tudi slovenska pesem in slovenska govornica zibala po mehkem in elastičnem etru daleč izven meja naše države. In čuli bodo našo postajo tudi oni, ki so podjarmljeni in ki že dolgo čakajo na nas. Zal, da smo zelo pozni. Upajmo, da z resnim delom in solidnim, velikopoteznim programom zamujeno popravimo.

Oddajna postaja v Domžalah bo začela obratovati začetkom prihodnjega leta. Nekaj podatkov o nji je izšlo že v dnevnem časopisju. Natančen opis postaje prinesemo v eni prihodnjih števil. Nas zanima predvsem to, da bo oddajala radiofonijo z energijo 4 kilowatov. To je mnogo, ako pomislimo, da ima Berlin 10 KW, Wien 7 KW in Praga 5 KW. Zagreb ima n. pr. samo 0-35 KW in ga je mogoče v Ljubljani dobro slišati, seveda samo z aparatom na žarnice. Gotovo je, da bo domžalska postaja ena večjih. Od postaje do Ljubljane bo položen telefonski kabel, potem katerega bodo prenašali program iz Ljubljane do oddajališča. Kdo bo prevzel izvedbo programa, še ni določeno. Važno pa je, da se mora oni zavedati svoje težavne naloge in isto izpolniti po prevzemu tudi v zadovoljstvo našega naroda. Da ne bi bilo razočaranj!

II.

Naloga naše radiopostaje bo, dvigniti radiofonijo na stopnjo drugih držav. Naša naloga pa bo, združiti sile za dosego tega cilja.

Res, da imamo Slovenci nekaj šol, zdravstvenih institucij, industrije, gledališč in gledaliških odrov, knjižnic itd. in da ob vsaki priliki radi trkamo na našo izobrazbo, kulturo in inteligenco, ne smemo pa pozabiti, da tudi drugi narodi niso brez tega, in imajo teh in takih stvari še mnogo več. Mi tožadevno zelo radi grešimo! Ravno domžalska postaja nudi priliko, da se naš narod kulturno povzdigne. Razmere so pri nas neprijetno ugodnejše, nego v drugih krajih naše države. Zakaj? Zato, ker je teren v okolici Ljubljane zelo ugoden za sprejem z navadnimi detektorskimi aparati in ker razdalje od oddajne postaje niso velike. Na ta način bo mogoče velikemu delu Slovencev sprejemati našo postajo z detektorjem, ki je najenostavnejši in najcenejši sprejemni radioaparat. V prometu je mnogo raznih vrst detektorskih aparatov in kupec ne ve, kateri aparat naj kupi, da bo najbolj zadovoljen. Ker si bodo kmalu mnogi nabavili te aparate, naj sledi kratek opis delovanja in njega sestava.*

Oddajna postaja izžareva električne nihaje. Te nihaje mi v sprejemnem aparatu zopet lovimo. Ker jih z našimi čutili direktno ne zaznavamo, se v to svrhu poslužujemo posebnih aparatov — detektorjev — in ti šele nam jih spremene v akustične valove, katere čujemo kot glasove. Kot material za detektorje nam služi velika večina takozvanih električnih poluprevodnikov (kovinski sulfidi itd.). Najnavadnejši detektor obstoji iz kristala svinčene svetlice, ki je vložen v kovinsko skatlico, in iz kovinske špirale s fino ostjo. Ost špirale se dotika kristala. Na ta način dobimo med ostjo in kristalom

* Opomba: Potrebno teoretično znanje si lahko vsakdo pridobi iz prof. Andréjeve knjige o radifoniji.

električen kontakt, ki električnega toka ne prevaja dobro. Detektor je torej za električen tok poluprevodnik. Dasiravno toka ne prevaja dobro, ima pa drugo važno lastnost, radi katere ga uporabljamo pri radioaparatih. Detektor namreč spremeni električne nihaje, ki zelo hitro menjajo svojo smer, v nihaje, ki počasi menjavajo smer. Mi pravimo, da spremeni detektor nihaje visoke frekvence v nizkofrekvenčne in jim da istočasno tudi posebno obliko. Tako izpremenjeni nihaji šele vplivajo na membrano telefonskega slušala in mi slišimo s pomočjo detektorja preoblikovane električne nihaje v telefonu kot tone. Vseh pojavov na tem mestu ni mogoče podati, zadostuje naj dejstvo, da nam detektor v zvezi s telefonskim slušalom omogoča prejetje radio-valov in njih spreminjanje v akustične. Sprejemni aparat, obstoječ samo iz detektorja in slušala, bi bil nepopoln. Da namreč kak aparat dobro sprejema, mora biti uglasen na prihajajoče električne nihaje. Naš aparat bi bil v tem slučaju neuglasen in bi zelo slabo sprejemal ali pa sploh ne. Manjkali bi mu aparati za uglasitev in to so: premenljiv kondenzator in tuljave za samoindukcijo. Kondenzator in tuljave uglasijo naš sprejemni aparat na one nihaje, katere hočemo sprejemati, in šele sedaj dobimo iz našega aparata največjo jačino glasu.



Mali detektor, s katerim bo mogoče poslušati oddajno postajo v Domžalah

Ulovljeni nihaji tečejo po anteni skozi premenljiv kondenzator in tuljavo v zemljo. Pri (3) se odcepijo in tečejo skozi detektor k slušalkam. Nihaji se torej razdelijo v dve poti (kroga), po katerih tečejo, in sicer imenujemo pot antenski ali uglaseni tokov krog in pot tokov krog detektorja. Z antenskim tokovim krogom uglasujemo aparat na prihajajoče nihaje, detektorski krog pa jih spreminja, kakor navedeno, v akustične.

Tako sestavljen detektorski aparat razmeroma še najbolje odgovarja zahtevam. Seveda je mogoče z različnimi pripomočki aparat spopolniti, kar bodo gotovo delali naši radioamaterji, ki bodo imeli dovolj posla z eksperimentiranjem, ko bo delovala naša oddajna postaja.

Dobe se pa tudi detektorski aparati, ki nimajo premenljivega kondenzatorja, temveč uporabljajo za uglasjevanje samo

premenljive tuljave. Vendar so ti aparati v splošnem slabši kot oni s kondenzatorjem.

Manjka le še navedba dobrih in slabih lastnosti detektorskih aparatov. Dobre lastnosti so predvsem nizka cena in enostavnost sestave in posluževanja. Detektor ne potrebuje nikakih baterij, ne žarnic. Ves aparat je združen v mali škatlici. Gotovi specialisti ga zgrade v velikosti doze ali celo žepne ure. V nepreveliki oddaljenosti od oddajne postaje ne potrebuje niti antene ter zadostuje za sprejemanje priklop na klavirske strune, na žel. mrežo postelje i. t. d. Spoj za zemljo je lahko pritrjen na



Slušalke »Superphone«, ki so radi nizke cene najbolj prikladne za male detektorje

vodovod, plinovod ali slično. Če aparat nagaja, se odpravi napaka s prestavitvijo kovinske osi na kristalu in nato zopet »poje«. Ima torej mnogo dobrih lastnosti, posebno, ako upoštevamo še, da reproducira glasove zelo čisto in brez šumenja. Atmosferske motnje pa vplivajo nanj prav tako, kot na aparate z žarnicami.

Danes je detektorski aparat malo znan pri nas. Ko pa bo domača postaja oživela eter s slovensko kulturo, bo tudi pri nas nastopil zanj čas konjunktore. On čaka na ta čas in se pripravlja. Bajje je dosegel, da bodo stari vozovi cestne železnice zamenjani z modernimi. Stari vozovi mu namreč tudi nagajajo pri sprejemu. Upajmo, da nam pripravlja še kako drugo novost.



Razgled svojim naročnikom!

Uprava Razgleda namerava svojim naročnikom ob priliki otvoritve domžalske radio oddajne postaje preskrbeti za najnižjo izjemno ceno male detektorje, s katerimi bodo lahko poslušali domžalsko oddajno postajo. Cena, katero objavimo v prihodnji številki, bo tako nizka, da si bo vsak zamogel nabaviti detektor, katerega sliko prinašamo zgoraj. Prijave sprejema že sedaj uprava Razgleda, da bo mogla potem tem hitreje dobavljati naročene aparate.

Poročilo o stanju Narodnega gledališča v Ljubljani

Uprava Nar. gledališča nam je na naše informacije o trenutnem stanju naših gledališč poslala sledeče poročilo, katero nečrtno priobčujemo.

Uredništvo.

Splošno je znano dejstvo, da je bil državni budžet, veljaven za Narodno gledališče v Ljubljani za budžetsko leto 1927.-1928., napram budžetu za leto 1926./27. znižan za 1.300.000 Din.

Število gledaliških abonentov, ki tvorijo stalni kader gledaliških posetnikov, se je ob početku nove sezone zmanjšalo in tako mora uprava računati s tako zvanim viškom prihoda le z vsoto 200.000 Din namesto v začetku predvidenim zneskom 500.000 Din. Samo ob sebi je umevno, da se za to razliko povisva tudi letni primanjkljaj.

Da se pravočasno ukrenejo vse potrebne mere v dosego kritja tega primanjkljaja, je naprosil upravnik velikega župana ljubljanske oblasti, dr. Vodopivca, da skliče sejo, h kateri povabi tudi zastopnike vseh naših oblasti. Ta seja se je vršila dne 27. septembra pod predsedstvom gospoda velikega župana, udeležili so se je pa sledeči gospodje: vladni svetnik Mencinger za mestno občino ljubljansko, dr. Adlešič za ljubljansko oblast ter gg. dr. Capuder ter dr. Breznik za prosvetni oddelek velikega župana. Za upravo sta bila navzoča upravnik Kregar in ekomon Mahkota.

Skupni potrošeni kredit v budžetskem letu 1926./27. je znašal 7.206.700 Din. Za leto 1927./28. dovoljeni kredit pa znaša le 5.585.203 Din. Tako je nastala razlika 1.621.498 Din, odnosno mesečno 135.124 Din manj nego v lanski sezoni. Naravno, da bi se morali za toliko znižati tudi mesečni izdatki, kar pa je tehnično popolnoma neizvedljivo pri sedanjem razvoju gledališča. Mogoče bi bilo le, ako bi ukinili n. pr. opero.

Osebnih izdatki so se reducirali od meseca do meseca, tako n. pr. so znašali aprila 1926 480.517 Din, aprila 1927 že 428.971 Din, a septembra 1927 samo še 397.261 Din.

Vse te redukcije pa niso mogle doseči izravnanja budžeta. Na podlagi sedanjega stanja osebja je predvideno prekoračenje za okoli 70.000 Din mesečno. Če bi ostali pri lanskem inkasu predstav, bi imela uprava od tega ca. 500.000 Din. Ker pa s takim inkasom ne moremo računati, je pričakovati primanjkljaj ca. 500.000 Din dne 31. marca 1928.

Seja je razpravljala na podlagi tega referata o ukrepih, ki so potrebni za sanacijo finančnega stanja gledališča.

Na podlagi osebnega izkaza službenih prejemkov nastavljenega članstva se je uvidelo, da je nadaljnja redukcija plač in malenkostnih honorarjev skoro nemogoča.

Z ozirom na poročilo ravnatelja drame in opere je tudi nadaljnja redukcija osebja absolutno izključena, saj ima naše gledališče danes samo še 170 angažiranih članov vseh strok.

Glede prošnji za subvencijo s strani mestne občine in oblastnega odbora pa sta oba navzoča zastopnika izjavila, da sta obe korporaciji, kar je bilo mogoče storiti za gledališče v letošnjem letu, že storili, saj je odpisala mestna občina 196.000 Din dolga na elektriki in vodarini, in poleg tega dovolila še 300.000 Din za popravo električnih napeljav v operi. Oblastni odbor pa je dovolil za popravo elektrike 300.000 Din, za razne druge poprave pa 100.000 Din.

Splošno se je poudarjalo, da leži edina možnost sanacije Narodnega gledališča v tem, da dá vlada upravi kake izredne kredite na razpolago, ali pa, da podpirajo vsa oblastva prošnjo gledališke uprave, da Narodno gledališče v Ljubljani v budžetskem letu 1927./28. ne odda svojih dohodkov v znesku 1 milijona dinarjev, kakor je ta oddaja predvidena v državnem budžetu prihoda za leto 1927./28., temveč le 500.000 Din. Vsi navzoči so izjavili, da bodo v Beogradu podpirali tozadevne predloge uprave.

K sklepu poudarja upravnik, da so očitki, ki so bili zadnje dni izneseni v javnost v občnem zboru Udruženja gledaliških igralcev, mnogo pretirani, deloma pa sploh ne odgovarjajo faktičnim dejstvom.

Zavedajoč se skrajno kritičnega stanja, je upravnik posetil dne 27. septembra še gospoda ministra dr. Korošca ter mu v kratkih potezah orisal položaj ter ga naprosil za tozadevne intervencije, kar je g. min. dr. Korošec takoj obljubil. Gospod upravnik je iskal tudi gospoda ministra dr. Kramerja, da bi tudi njega zainteresiral v prilog naše kulturne institucije, a ga v Ljubljani ni dobil.



Nizki divan, postavljen na noge iz rdečega laka, kot pručka in omarica za knjige... na steni slike sodobnih mojstrov, ki se zgledno odražajo od zidu, prevlečenega s sivimi tapetami

Dne 28. septembra pa se je osebno napotil v Beograd, da v zadnjem momentu izposluje za kritje mesečnih primanjkljave potrební denar in da opozori gospoda ministra na nezbežne posledice v slučaju, da se prošnji ne ugoti. V Beogradu se je takoj 30. septembra napotil h gospodu poslancu dr. Smodeju, kateremu je izročil pisani referat in ga opozoril na posledice eventualnega neuspeha. Radi prezaposlenosti g. ministra prosvete ni mogel biti ta dan sprejet v avdijenco.



Vesela družba iz vodstva letošnje Pokrajinske razstave Med njimi v sredi ga dr. Lavrenčakova, ki je dobila prvo nagrado za najlepšo bubi bučko

Ker do večera ni bilo nikakega pozitivnega rezultata, je bil upravnik prisiljen do torika zadržati izplačilo doklad, ker je upal, da se do takrat doseže kak uspeh. V spremstvu upravnika beograjskega Narodnega gledališča g. Prediča in ekonoma Mahkote je posetil 1. oktobra pom. ministra financ, g. Protića, da dobi informacije, kako naj postopa in kaj naj ukrene, da reši situacijo. Tekom razgovora je g. min. Protić spoznal nepravilnosti, da se odteguje od letošnjega budžeta lanska pomota in izjavil, da bo takoj informiral g. ministra financ. Pomočnik ministra financ je svetoval, naj se takoj napravi vloga za povračilo odtegnjene pogreške. Upravnik je vlogo takoj sestavil in jo oddal umetniškemu odelenju v ponedeljek. Zvečer ob 7 je bil upravnik sprejet v avdijenco pri prosvetnem ministru dr. Kumanudiju. Poročal je g. ministru

o krizi in ga prosil za intervencijo, kar je g. minister takoj obljubil storiti, ne samo v tem slučaju, temveč je dal zagotovilo, da bo zastavil svoj vpliv, da se stanje gledališč, ki so vsa v krizi, zboljša. Z ozirom na časopisne napade na upravo in upravnika ravno v pogledu redukcij in zadržitve izplačila doklad je izjavil, da bo izdalo ministristvo komuniké o pravilnosti postopanja, katerega mora uprava v časopisju objaviti. Istočasno je g. minister vzel na znanje dovoljenje g. upravnika za izplačilo doklad. Upravnik je prejel komuniké ministristva prosvete 4. oktobra. Vse nadaljnje dni, 5., 6. in 7., je g. upravnik urgiral rešitev tozadevnega akta, a radi prezaposlenosti višjih uradnikov ni prišel akt v podpis finančnemu ministru. Dne 7. t. m. je ponovno opozoril gg. poslancu dr. Smodeja in dr. Kramerja, da je to stanje nevzdržno in je neobhodno potreben odlok, da se dobe sredstva ali pa se mora izvesti redukcija, s katero bi se moralo prištediti ca. 560.000 Din. V tem slučaju bi se moralo igrati samo v operni zgradbi, odpuštití celokupen tehnični personal drame, nekaj dramskih igralcev, večerni zbor, črtati bi se morali vsi honorarji in najmanj še 50% umetniških doklad. S tem bi bil zadan smrten udarec našemu gledališču. G. upravnik se je situacije od vsega početka zavedal, zato jo je sklenil spraviti pred odločitev, preden se vrne v Ljubljano. Ker je bil gospod Smodej zadržan, je zaprosil g. dr. Kramerja, naj ga spremlja k pomočniku finančnega ministra, da poda tozadevno izjavo. G. dr. Kramer je imel važno sejo in je prosil g. dr. Pivka, da izvrši on to intervencijo. Ob navzočnosti g. poslancu dr. Pivka je podal g. pomočnik ministra precitirano izjavo:

1. Gospod minister financ je prejel od gospoda ministra prosvete podpisan predlog, da se vrne upravi Narodnega gledališča na račun budžetske pogreške odtegnjena vsota v iznosu od 596.000 Din. Gospod minister financ je na to pristal in dal nalog, da se predmet izdelá in predloži v podpis.

2. Upravnik naj se pomirjen vrne v Ljubljano, in dokler se tozadevno rešenje ne dostavi, naj se tozadevni izdatki krijejo iz budžeta, ki še ni izčrpan.

3. Sam gospod pomočnik ministra pa bo urgiral brzo rešitev tozadevnega predmeta.

S tem je situacija deloma rešena in g. upravnik se je vrnil v Ljubljano, ne s sprehodov, temveč z 10 dnevnega križevnega pota iz ministristva v ministristvo, od odelenja do odelenja, samo da reši obstoj gledališča.

Velikopotezno in trajno reklamo izvršite lahko v „RAZGLEDU“

RAZGLAČEDOV HUMOR

Pri psihiatru. »Z gospodom doktorjem zdaj res ne morete govoriti.«

»Toda zadeva je zelo nujna. Gre namreč za nevarnega idiota!«

»Dobro. To mu bom sporočila. Mogoče Vas sprejme. Ali ste to Vi sami?«



»Ali poznate ‚Brivca Seviljskega‘?«
»Obžalujem. Brijem se sam.«



Zena možu: »Pomisli, kaj naj storim. Mirček je popil tinto.«
Mož: »Daj mu jesti polo pivnika.«



Šef: »Zakaj ste bili odpuščeni iz prejšnje službe?«
Korespondent: »Ker sem pobegnil z ženo svojega šefa.«
Šef: »Potem ste sprejeti.«

Rahločutnost.

»Pravkar se pripravlja dedek, da prečita poročilo o smrti, katero je pravkar prinesel pismonoša. Bilo bi boljše, da se kolikor mogoče počasi pripravimo na to!«

»Mama, ali naj mu skrijem očala?«

*

— Da, da, dragi prijatelji, preveč melanholičen ste! Vam je treba razvedrila, vesele družbe, smeha... Pojdite vendar v gledališče, kadar nastopi slavni komik Muha. Do smrti se boste nasmejali.

— Oprostite, gospod doktor... Muha sem jaz!

*

Ona: »Zdravnik mi svetuje, naj grem na zimo k morju. Kam naj grem?«

On: »K drugemu zdravniku!«

Počitnice.

— Brez šale, prijatelj, imenitno si se popravil.

— Da, da, to naredi naša Dalmacija.

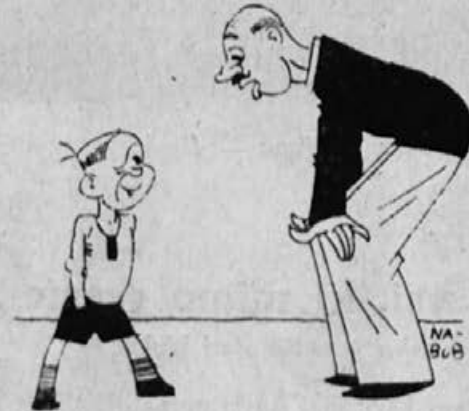
— Mar si bil dolgo doli?

— Jaz ne, pač pa moja žena!

Vzrok.

— Zakaj se je Vaša gospa soproga zaklela, da ne gre več v hribe?

— Radi odmeva: Ker tam gori ne more imeti zadnje besede!



Oče: »Ali veš, kam pridejo dečki, ki ne hranijo denarja?«
Sin: »V kino.«

Njeno razumevanje.

Milostiva: Roza, jaz grem na ples. Če me do polnoči ne bo, greste lahko spat.

Nova služkinja: Že prav, milostiva. Saj mi vse lahko tudi jutri poveste.

Spomenik.

— Ali ste že videli spomenik, ki ga je naše mesto pravkar zgradilo Koperniku?

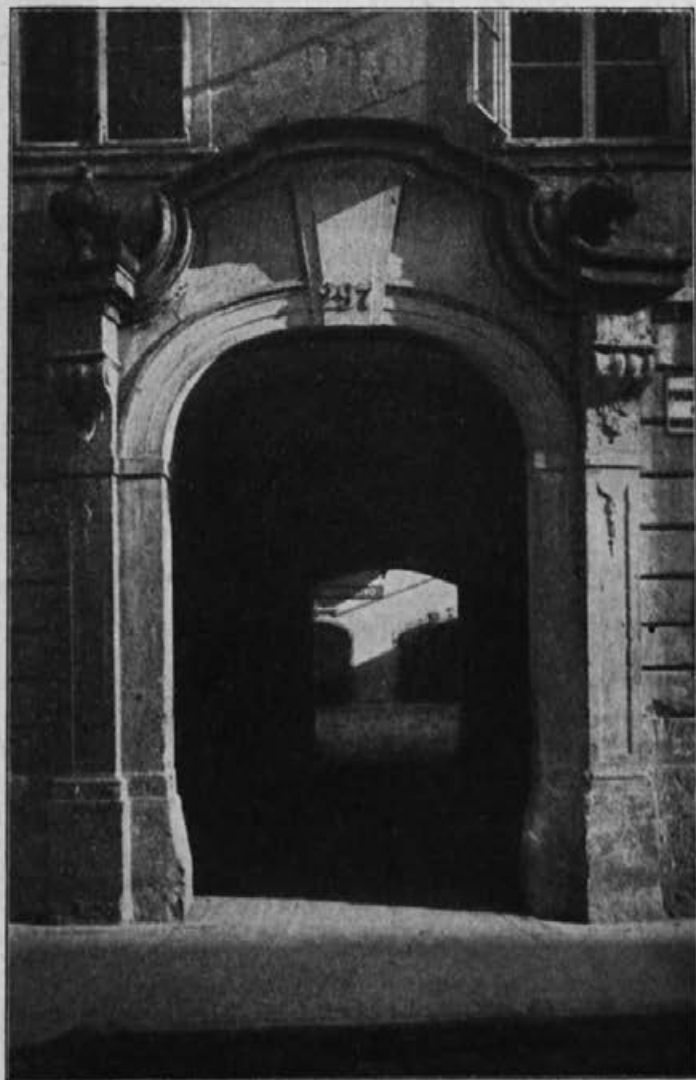
— Da, pa sem mnenja, da bi bilo boljše, če bi tako mnogo denarja dali njegovi vdovi.

Vljuden.

— Oprostite gospod, rad bi vedel, če ima ta voz kako zasilno zavoro.

— Mislim, da ne. Vsaj videti ni nobene.

— Potem bodite tako prijazni in dajte mi svojo denarnico!



Stara Ljubljana — Davkarija

O, vi vsi, ki mimo greste . . .

Nekaj besed o stari Ljubljani

Naša stara Ljubljana! Ali jo poznate? Ali ste obstali kdaj na Glavnem trgu in pogledali po njem z mislijo, kaj je tu lepega? Kakšen je bil nekdanj, kakšen je sedaj? Ali ni morebiti kaj napačno prenovljenega in prezidanega, da kazi celoten pogled? Morebiti ste presojali vse samo s stališča, ali je novo, ali je staro. Ni vse lepo, kar je novo. Naši stari mojstri so imeli več okusa in zmisla za arhitekturo in dekorativnost, nego polpretekla doba, ki je v Ljubljani tako brezobzirno uničevala njihova dela. Ali ste obstali kdaj pred staro hišo in zrlji na njenem pročelju ali vratih okraske, ki jih nimajo naše nove palače? Sto- in stokrat ste šli morda mimo, pa niste opazili ničesar. Stvar je taka, da ne vidimo tega, česar smo navajeni. Ko bi prišli v tuje mesto, bi spoznali takoj njegove posebnosti. In če pride tujec k nam, opazi marsikaj, česar mi ne vidimo. Spomnite se samo, kako se vam godi, če pridete v tuje stanovanje ali v kmečko hišo! Takoj opazite stvari, ki se domačim prebivalcem ne zdé nič zanimive. Navajeni so jih, a vas zanimajo: hišna vrata, okna, domače orodje, stara slika v kotu,

majolika, okrasek na steni, miza, stoli — vse, kar vam »pade v oči«, vse, kar je nenavadnega. Domači ljudje se čudijo, da vas vse to tako zanima. Doma pa ne vidite ničesar. Morebiti se vam zdi kaka taka starina celo odveč in bi jo najrajši nadomestili s čim novim. Pregovor pravi, da radi gozda ne vidimo dreves, istotako v mestu radi množice hiš ne vidimo njih posebnosti. Ljubljana še nima takih ljubiteljev skritih krasot, ki bi hodili po njenih kotih in iskali starih zanimivosti. Druga mesta jih imajo, n. pr. Praga, kjer je prav to zanimanje za starinske hiše rešilo mnogo lepih starih zgradb pred uničenjem. A tudi v Ljubljani raste zadnje čase število njenih ljubiteljev. Na Zoisovi cesti, na Kongresnem trgu in ob bregu Ljubljanice najdete ljudi, ki stoje, gledajo in ugibljejo, ali bo lepo to, kar se prenareja. Ne manjka niti strogih kritikov, niti modrih svetovalcev. Kolikokrat ste šli mimo stebra sv. Trojice in ga niste niti opazili, zdaj ga gledate in presojate, kakšna bo videti okolica »Zvezde«. S prenavljanjem Ljubljane raste zanimanje tudi za njene starinske lepote. Kljub temu, da je bilo po potresu mnogo uničenega, je ostalo še marsikaj. Poglejte n. pr. Ribjo ulico, ki ste šli že tolikrat tako brezbrizno



Stara Ljubljana — Ahačičeva hiša na Starem trgu



Stara Ljubljana — Semenšče

mimo nje. Kakšen lep kôt stare Ljubljane! Morebiti niste niti opazili, da nosijo one ozke ulice z Glavnega trga proti Ljubljanci imena naših starih cehov. Tu so bili čevljarji, krojači, ribiči, barvarji itd. Vse to je treba ohraniti. Ali pa stari portali, ki jih tu vidite pred seboj. Skoraj se vam bo čudno zdelo, da so v Ljubljani. Niste jih opazili, ker ste jih navajeni. Pojdite jih iskat in naši jih boste še več. Stari Maribor je našel svoje slikarje in grafike in imamo iz njega par lepih zbirk. Res je, da je s svojimi starinami bogatejši nego Ljubljana. In naša mala mesta! Koliko je v njih še starega, zanimivega! Kolikokrat ste šli mimo »lemenata« in niste niti pomislili, kako imenitna sta velikana, ki ju je tja že l. 1717. postavil naš mojster Mislej, da nosita vso pezo »kreposti in muz«. In ko bi ne videli napisano, ne bi verjeli, da se nahaja ta lepa rokoko-notranjost v naši Zvezdarski ulici! Naše stare palače skrivajo v stopniščih, na hodnikih in po stanovanjih še marsikak dragocen spomin, ki se je ohranil kljub vsemu »moderniziranju«. Skrbimo, da se ohranijo tudi v bodoče. Prenavljati se ne pravi uničevati starinske dragocenosti, ampak varovati jih pred uničenjem. Da to zaslužijo, kažejo naše slike!

Pazite na naše oglase, da boste vedno vedeli, kje lahko kupite najugodnejše vse kar potrebujete!

V kavarni.

— Gospod plačlivi, včeraj sem zgubil pri Vas 100 dinarski bankovec. Če ga najdete, mi ga vrnite!
 — In če ga ne najdem?
 — Potem ga obdržite!

Spoznanje.

Alfred Kerr si je ostrigel lepo brado. Dan nato ga sreča prijatelj:

— Ti si, Alfred? Saj sem Te komaj spoznal!
 — Tja, je odvrnil Kerr, tudi meni se je tako godilo, ko sem se pogledal v zrcalo. Spoznal sem se šele po glasu!

Prizori s ceste.

Pogovor na cesti iz leta 1869:

Dva izvoščka se srečata v zelo ozki ulici. In se ne moreta izogniti.

Prisrčen pogovor se prične:

»No, kneftra!«

»No, krevlja!«

»Osel!«

»Mulc!«

»Gobec!«

Po preteku pol ure izstopijo vsj, ki so se vozili, le oba izvoščka se pogovarjata dalje.

Prizor s ceste leta 1927:

Dva imenitna Fiat vozova smukneta tesno drug ob drugem in se nalahno zadeneta. Dvoje dam, ki sta vozili, izstopi in prične se prisrčen pogovor:

»Rada bi vedela, kam gledate?«

»In tole vozi avto!«

»Vi — škatlja za barve!«

»Vi reklama za puder!«

»Krava zabita!«

Ko hočeta naprej, odpove pogon. Zapustita vozove in vstopita, združeni po skupni smoli — v najbližjo slaščičarno.

OETKER-jeva



BISTRA GLAVA

Česa želite?

Želite li šarklje, močnata jedila, pecivo in torte v najvišji popolnosti in lahki prebavljivosti? ... Potem pripravite iste izključno po Dr. OETKER-jevih receptih in z

Dr. OETKER-jevim

pecilnim praškom!



Jedilnica v angl. 18. veku. Skromna, preprosta po dimenzijah, kljub temu polna elegance. Dve bistveni noti: Hladna enotnost svetlega ozadja in topel soj lesa akacije. Stoli pokriti z usnjem, miza s starinskim miljejem ... Beli kamin okrašen z umetninami ...

Gledališče in revolucija

K. S. Stanislavski

Leta 1917. je izbruhnila februarjska revolucija, kateri je sledila oktobrška. Gledališče je stalo zdaj pred novo, veliko nalogo: Treba je bilo odpreti vrata najširšim slojem, onim milijonom ljudi, ki dotodaj niso imeli nikake prilike, udeleževati se kulturnih užitkov. Brez moči smo stali pred tem dejstvom, kakor oni bogatin v Andrejevi »Anathemi«, ki kljub ogromnemu bogastvu ni bil v stanu, nasititi neskončne množice. Prav tako se nam je godilo spričo teh novih ljudi, ki so preplavljali gledališče. Toda naše srce je trepetalo od razburjenosti in radosti nad to veliko misijo, ki nam je bila poverjena. Najprej je bilo potrebno dognati, kako bo učinkoval na novo občinstvo naš repertoar, ki mi bil sestavljen in spisan za ljudstvo. Saj obstoja mnenje, da je treba dajati kmetu samo stvari iz njegovega življenja, delavcu stvari iz njegove vsakdanjosti, njegovega miljeja. To je napačno! Če vidi kmet igro iz svojega življenja, pripoveduje običajno, da ima takega življenja doma več ko preveč, da vse to že pozna in da ga vse bolj zanima življenje drugih ljudi, da hoče videti le p še življenja!

V prvi dobi revolucije je bilo gledališko občinstvo zelo mešano: Bogati in ubožni, izobraženi in neizobraženi, učitelji, dijaki, izvoščki, hišniki, mali nameščenci in uradniki, pometači, vojaštvo itd. Enkrat ali dvakrat v tednu smo igrali v ogromni stavbi gledališča Solodoninkov, za kar smo morali prenesti vedno vse dekoracije in odrske naprave.

Jasno je, da je morala prav ta oprema, ki je bila prvotno namenjena za intimno gledališče — v velikem, nepriaznem prostoru zgubiti mnogo na učinku. Toda kljub temu je bila dvorana prenapolnjena, občinstvo do skrajnosti napeto. Med igranjem so bili navzoči popolnoma mirni in šele ob zaključku je prišlo navdušeno odobravanje. Bolj kakor kateremukoli drugemu človeku — leži prav Rusu strast do gledališča v krvi. Drama, pri kateri človek lahko joka, modre besede, govornjene z odra, je ruskemu preprostemu gledavcu mnogo ljubša, kakor burka, po kateri zapušča gledališče s prazno glavo in praznim srcem.

Čisto podzavedno je zapopadel novi gledavec bistvo onih stvari, ki smo jih igrali. Marsikatero mesto je sicer zgubilo na učinku in ni zbudilo običajnega odziva, običajnega smeha, pač pa so zato vžgala čisto druga mesta in šele njegov smeh je opozoril igravca na skrito, v tekst

zavito komiko, ki nam je dotlej na čuden način ostala neznan.

Zalibog je zakon o reakciji mas na odrske vtise še čisto nepreiskan, kljub temu, da je njegova važnost ne-utajljiva. Tako ostane nepojasnjeno, zakaj n. pr. izzovejo izvestna mesta kake igre v enem kraju pri vsaki pred- stavi in pri vseh gledavcih odziv, v drugih krajih pa minejo brez učinka in se občinstvo smeje na čisto drugih mestih. Tudi zdaj nismo vedeli, zakaj gledavec v izvest- nih mestih dotičnega komada ne gre z nami in kako naj to spremenimo, da dobimo odziv.

Bile so to skrajno zanimive predstave, pri katerih smo se mnogo naučili in ki so nam dale možnost, občutiti povsem novo ozračje gledališča. Zapopadli smo, da pri- hajajo v gledališče ne samo, da se razvedrijo, temveč da se tudi učijo.

Spominjam se pri tem svojega prijatelja, ki je prišel vsako leto v Moskvo samo radi tega, da si je ogledal naš repertoar. Običajno se je ustavil pri moji sestri, vzel iz svoje cule srajco iz rumene svile, ki je sčasoma postajala vedno ožja in krajša, obul je nove škornje, nove svilene hlače na zadrgo, namazal si je olja na lase, da so ležali kakor prilepljeni — in je potem prišel k meni na kosilo. Kar mogel ni zatreti radostnega smehljaja, ko je korakal po gladkih parketnih tleh in je spoštljivo sedel k čisti, lepo pogrnjeni mizi. Privezal si je belo servijeto okrog vratu, vzel srebrno žlico v roko in se je vedel pri kosilu, kakor pri kakem svetem opravilu. Juho je zaužival kakor hostijo. S še večjim in še manj prikritim veseljem pa me je spraševal po obedu po naših gledaliških novicah. Nato je odšel v gledališče, kjer je sedel na mojem režiserskem stolu. In ko je sledil igri, je postajal zdaj rdeč, zdaj blede. Po predstavi ni mogel zaspati in je moral radi tega begati po ulicah, da je analiziral vtise in porazdelil svoje misli in občutke v različne predale. Ko pa se je vrnil, je še dolgo govoril z mojo sestro, ki je nanj čakala ter mu pomagala pri tem tako nenavadnem duševnem delu. Ko si je ogledal naš celotni repertoar, je skrbno in do pri- hodnjega leta pospravil svojo svileno srajco, hlače na zadrgo in škornje, oblekel svojo podeželsko delovno obleko in je odšel za vse leto domov, odkoder nam je pisal številna filozofična pisma, v katerih je vedno upo- rabljajal v Moskvi dobljene vtise.

Mislím, da takih gledavcev ni prišlo malo v naše gledališče. Čutili smo njih navzočnost in našo dolžnost napram njim.

(Dalje prihodnjic.)



Z naših odrov

Po dolgem pripravljanju, z aferami po časopisih, s kon- flikti med upravnikom in Udruženjem in navsezadnje s pri- merno zamudo se je pričela letošnja gledališka sezona. Z ime- novanimi zadevicami je bilo razpoloženje tako čudovito, tako »mногоobetajóče«, da se človek čudi, da je sploh kaj abo- nentov letos v gledališču!

Toda doživeli smo presenečenje! Predstave, ki smo jih videli, so neovrgljiv dokaz visoke kvalitete našega gledališča, ki vse lansko leto mogoče ni pešalo radi nobenih drugih vzro- kov, kakor samo radi repertoarja!

Ena prvih predstav v sezoni je bila ob priliki Pokrajinske razstave prvič uprizorjeni »Vrt Eden« ali »Rajski vrt«. Pri tej priliki naj omenim, da bi bilo koristno, če bi se odločili za enega izmed obeh naslovov. Če pa to ne gre, pa naj bi se to storilo, kakor včasih »Grofica beračica« ali »Strah na sokol- skem gradu«. To vprašanje je treba načelno rešiti, ker se po- javlja še en tak naslov v operi: »Ljubezen do treh oranž« in pa »Zaljubljen v tri oranže«. Človek mora biti res že zelo nosovit teaterski tiger, da ne gre v takem slučaju na dve premijeri!

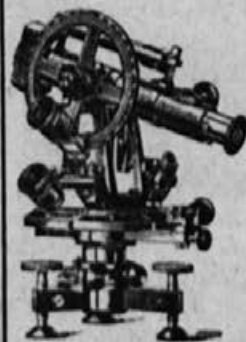
Predstava sama je ena izmed tistih mnogih tovarniških izdelkov Dunaja, ki je spisana radi ansambla ali radi glavne vloge v njem. Pri nas je bila v prof. Šestovi režiji uprizorjena izvrstno, samo nositeljica glavne vloge, ga. Vera Balatkova, je bila ubrana v prelahkem tonu in je prav radi tega vsa pred- stava dišala po dunajskem šlagerju. Vse preveč odprta, pre- brana knjiga nam je bila ta kreacija in je prinesla premalo zagonetnosti, ki bi nam dovolila sklepati na preteklost dozo- relega dekleta, ne pa na nezanimivega in samo opeharjenega otroka. Sicer pa je ga. Balatkova rutinirana in zelo prebri- sana igravka.

»Ukročena trmoglavka« pa je zmagala na vsej črti. Predvsem s čudovitim Župančičevim prevodom. Toliko lepih besed, porabljenih za tako šaljivo stvar, že dolgo ali pa še nikoli nismo čuli. Naš ansambl je v Shakespearu tako doma, da se mu ne more ničesar več zgoditi. Saj je bila to redka, tiha slavnost: Deseti prevod Župančičev in deseta režija prof. Šestova!

»Idealni soprog« je bila naslednja novost, ki se je odlikovala po visokem nivoju. V Skrbinškovi režiji izvrstno pripravljena je očitovala vendarle dejstvo, da nam te vrste stvari ne tečejo čisto gladko, ker je v vsakem slehernem igravcu še vse preveč teatra, akademičnega deklamiranja in prevelikih gest. Toda vse to so malenkosti, ki se opazijo šele pri pri- merjanju s prvimi mojstri. Naša predstava je bila v celoti prvovrstna. Izborna v govoru in gesti ga. Škerlj-Medvedova, ki nas je s svojo duhovito masko spominjala na film Metro- polis.

Cankarjev »Hlapec Jernej« v Skrbinškovi dramatizaciji in režiji ter Kulundžičeva »Polnoč« v režiji Cirila Debeveca sta bili do danes zadnji premijeri, o katerih bomo poročali v pri- hodnji številki. V splošnem mnogoobetajóče začetek sezone, ki nam jasno dokazuje, da je med našim sedanjim ansamblom v dramati toliko dobrega materiala, da nam ni treba izgubljeni zaupanja v naše gledališče.

Matematično-mehanična delavnica



Anton Kozina

Ljubljana, Kette-Murnova 8

Izdeluje vse inženerske in šolske pripomočke, Prevzema v popravilo vse v to stroko spadajoče aparate in instrumente. — Ruska računalna, nivelirne letve, trasirke, svetlobni aparati i. t. d. vedno na zalogi. Zahtevajte cenike in proračune!



V Parizu

Lydia Wisiakova

Pri skušnji:
»Višje!«

»No
vendar!«



Zdaj je Pariz za meno, daleč, daleč za mejami in jaz sem podpisala pogodbo v ljubljanskem Narodnem gledališču. Veselim se dela, ki me čaka, veselim se vseh onih, ki bodo hoteli skupno z meno delati, da tudi v plesni umetnosti dosežemo kar največ mogoče.

Toda mnogo, mnogo lepih spominov je ostalo v daljnem Parizu...

Kako sem prišla v Pariz?

Nekoliko drugače kakor ostale moje kolegice. Jaz nisem šla v tujino ne študirat ne gledat. Pač pa sem

hotela pokazati tujini to, kar že znam. Hotela sem s tem svojim znanjem zaslužiti vsaj toliko, da se bom mogla samostojno preživljati.

Prepričana sem, da ne bo nihče dvomil, kako težak je bil začetek. Skok iz naše ljube Ljubljane v Pariz je bil navsezadnje le nekoliko prevelik in predrzen.

Tavala sem brez nade po Parizu od ravnatelja do ravnatelja, od impresarija do impresarija. Vsi so zahtevali samo kritike. In jaz? Seveda sem imela vse polno kritik — slovenskih. Prevedli smo jih — pa so dejali, da za Pariz vseeno niso merodajne.

Po dolgem iskanju se mi je navsezadnje le posrečilo, da sem smela plesati na poskušnjo v Music-hallu »Olympia« na Velikem bulvarju. Izmed osemnajstih plesalk in plesalcev sem bila sprejeta edino jaz in moj soplesavec.

To mi je dalo korajžo!

Spočetka sem se sicer nekoliko branila nastopiti v tem, nekam pestrem programu, toda, ko sem videla, da tudi slavna Pavlova nastopi poleg akrobatov, žonglerjev in srčkanih opic — so mi tudi ti pomisleki prešli.

Prišli so tudi slabi časi.

V najhujši krizi se je zame zavzela soproga češkega poslanika-ministra, ga. Osusky. Priredila je za me v slavnostni dvorani poslaništva čaj, pri katerem sem plesala ves svoj koncertni program, ter me predstavila merodajnim gledališkim činiteljem Pariza. Nato mi je izposlovalo češko poslaništvo samostojen koncert v Theatre de Comedie des Champs Elysée, ki je uspel nad vse pričakovanje. Pod okriljem češkega poslaništva sem sodelovala na poljskem poslaništvu in v raznih salonih francoske aristokracije in to poleg plesalk pariške opere, slavne Argentine, popularne Josefina Baker, Nikitine in drugih. Plesala sem tudi v Nizzi v narodnem gledališču grofa de Miléant in Mestnem gledališču v Lucernu v Švici. V jeseni sem plesala na povabilo umetniške jurije v Salon d'Automne, kjer me je videl ital. futurist Prampolini, ki me je takoj angažiral za Gledališče futuristične pantomime, kjer sem potem nastopala kot prva soloplesalka. Poleg g. Vlčka sem imela za soloplesalca Toshija Komorija, bivšega bal. mojstra cesarskega gled. v Tokiju. V tem gledališču sem doživela največ uspehov in le mimogrede naj omenim, da me je poleg Karsavine, Argentine, Loie



Prva senca družinskega prepira je legla na srečo mladega zakona: Intendant Kregar in Udruženje. Toda vse je minljivo. Zasijalo je solnce nad palačami naše umetnosti in zdaj nam je pri duši, kakor da gremo spet v spomlad...

(Glavo upravnika Kregarja je risal prof. Fr. Podrekar.)

Fuller in drugih plesnih veličin prišla gledat tudi nedavno tako tragično preminula slavna Isadora Duncan, ki se je o meni izrazila zelo pohvalno. Imejatelj slavnega ruskega baleta g. Diaghilev, v čigar ansamblu se nahaja naša Nikitina, me je posetil celo v moji garderobi, da mi čestita. To sem smatrala za svoj največji uspeh.

V Ljubljani nameravam reorganizirati naš plesni naraščaj in ž njim uprizoriti po možnosti štiri samostojne baletne oz. plesne predstave. V okviru gledališča bom gojila v prvi vrsti balet, ki je našemu gledališču še vedno potreben rekvizit in ki izmed vseh plesnih sistemov nudi in goji največ tehnike, ki je vsakemu plesalcu neobhodno potreben predpogoj. Kot obsežnejše delo pripravljam O. Nedbalove »Andersenove pravljice«, ki so namenjene zimskim večerom okrog Božiča. Tudi en večer klasične in dva večera moderne glasbe imam v programu. Tako sem zamenjala bučni, veličastni Pariz za tiho, ljubko Ljubljano. Velike spomine za delapolno bodočnost.

Novе knjige

Albert Sič: Slovenske narodne noše. Druga izpopolnjena izdaja, z barvanimi slikami M. Gasparija. V Ljubljani, 1927. Založila Učiteljska tiskarna. 57 strani. Cena 42 Din.

Pričujoče izvrstno narodopisno delo je tiskarsko odlično priručna druga izdaja zvezka, ki ga je že pred leti izdala ljubljanska Tiskovna zadruga. To pot so knjigi pridejani vrlo posrečeni barvotiski po originalih slikarja Gasparija, ki tolmači v črti, barvah in kompoziciji, kar prof. Sič razlaga v pregledno razdeljenem in izčrpno podanem besedilu.

Tovrstna literatura je pri nas še zelo skromna. Lahko rečemo: če bi ne imeli Sičevih sistematskih del o slovenski folklori (tu opozarjam na njegove kožuhe, vezenine, piruhe, preslice, pohištvo itd.), bi tujcu, ki se zanima za naše narodopisje in ki ne utegne stikati po raztresenih člankih v naših revijah, zbirati časopisnega materiala in preiskavati tisto malo, kar je še zanimivih starin ostalo po naših starih kmetijskih domovih in dvorcih, razen neme muzejske zbirke ne mogli ničesar pokazati. Po zaslugi neumornega prof. Siča zdaj tujino vsaj z njegovimi zbirkami lahko opomnimo na svojo (kaj zato, če včasih drugorodnim vplivom dosti močno podvrženo) pestro narodopisno preteklost.

V drugih državah in deželah vlade podpirajo težnjo po čisti ohranitvi narodnih starin in razširjenju poznanja in uvaževanja folklore. Kaj vse so v tem oziru storili Čehi za brate Slovake ali pa Francozi za Bretonce in Provansalce! Mi si moramo sami pomagati. Voditi nas mora vzvišena zavest, da imamo nekaj, na kar smemo biti odkrito ponosni in kar v tujcu lahko utrdi vero v nas in zbudi zanimanje za našo narodopisno preteklost, ki je ravno tako bogata in zanimiva kot katerakoli druga.

Če se boš odel v narodno zgodovinsko obleko, vprašaj prej za svet to drobno knjigo, ki ti bo natančno razodela v besedi in podobi, kako so se nosili naši predniki v Ljubljani, v Škofji Loki in na Gorenjskem, v Beli Krajini, na bivšem Štajerskem, v Prekmurju, v Korotanu, v Trstu, v Istri in pa v Benečiji.

Knjiga je — to moram podčrtati — imenitno opremljena po ilustracijah, po tisku in zglednem papirju. Avtorju in založnici vsa čast! Škoda le, da vsaj slikam ni pridejan kratak — recimo — francoski tekst, ki bi tudi tujcu omogočil točno razumevanje, pojasnjujoč mu posamezne dele oblačil, njih vrsto blaga in še drugo, kar je potrebno.

P. K.
»Zbori«, mesečna revija za novo zborovsko glasbo. Urejuje Zorko Prelovec, izdaja pevsko društvo ljubljanski Zvon v Ljubljani. Letna naročnina 40 Din. Štev. 9 in 10 obsegata 16 strani glasbenega dela (Slovenske narodne pesmi v harmonizacijah oziroma priredbah za koncert Adamiča. Hubada. Preglja. Prelovca, Pavčiča, Zepiča in dr. Schwaba) ter 10 strani književne priloge s tehtnimi članki in pregledom naših glasbenih dogodkov. Revija je izvrstno urejevana in ljubiteljem naše pesmi neobhodno potrebna. Priporočamo jo najtopleje!

Grafološki kotichek

Kdor želi natančnih grafoloških podatkov, zanimivosti o svojem značaju ali posebnostih koga drugega — naj pošlje na naslov uredništva najmanj 20 vrst s črnilom pisanega rokopisa na nečrtnem papirju in 10 Din v znakah za upravne stroške. Naj navede tudi starost in spol. Uredništvo odgovori takoj v naslednji številki »Razgleda«. Kdor pa želi obširnejšega odgovora, naj priloži rokopisu 20 Din, nakar se mu bo pisмено odgovorilo.

Rudi. Škoda, da pišete na črtnem papirju — in še tako lepo! Tu vendar ni treba kaligrafirati! Ste agilen gospod, precej častihlepen in samozavesten. Hitro vneti za javne zadeve itd. Polagate važnost na nastop in vedenje v občevanju z drugimi osebami. Ste v bistvu dobrohotni, na zunaj bolj strogi, vendar pa zelo dostojni. Bavite se mnogo z lastno osebo. Praktični in vztrajni, želeti pa bi bilo več konsekvence in zmernosti. Bodite bolj strogi napram sebi.

L. I. Za moškega mehak in neizrazit značaj. Duševno premalo samostojen in neokreten. Podvržen afektom, ki bi jih rad obvladal, kar se mu pa vedno ne posreči. Nezadovoljnost, zelo spremenljivo razpoloženje. Reagira hitro na zunanje vtise. Stvarno mišljenje, vendar pa svojevrsten idealist. Osebnost, ki bi pa vseeno zaslužila več simpatije. Bo moral mnogo čitati.

L. II. Preračunljivost poleg dobrosrčnosti. Temperamentna ženska, ki hoče na vsak način tajiti svoje misli, konec konca se pa vendar izda. Bila bi dobra gospodinja, je precej štedljiva, akoravno ni posebno konsekvantna. Praktična in stvarna, zraven ima pa svoje — vse prej kot realne — misli. Posebno njena logika stoji na slabih nogah. V splošnem dober značaj ali vseeno je previdnost na mestu.

Vladimira. Samozavestna, zraven pa vljudna. Stalen in dobrohoten značaj. Vendar ni toliko močna, da ne bi podlegla tudi tujemu vplivu, kljub svoji previdnosti. Zelo natančna, ljubi red, pri tem pa ni nikakor malenkostna. Prvotnost (počutnost), v bistvu nekompliran značaj. V občevanju ljubezniva. Ni pa vztrajna prenašati velike napore, kmalu opeša. Vseeno kaže v odločilnih momentih odločno voljo.

Zora. Odkritosrčna ali včasih zelo rezervirana. Polaga vrednost na manire. Skušaj se obvladati, ker se boji lastne slabosti. Daje mnogo na zunanost. Praktična in natančna. Tenkočutna, vendar pa ni prenapeta, temveč konkretno misleča. Težko se odloči, izvrši pa z vnemo to, kar je začela. Stvarnost, malo fantazije (sramežljivost?). Vztrajna in odločna. Živahna ali slabotna volja, zato tudi ni ravno izrazil značaj. V splošnem boječa ali kapriciozna.

Tonja G... V bistvu dober značaj, na zunaj pa ste seveda dostojni — preračunljivi; samozavesten nastop. Ste izbirčni v družbi, čeprav brez nje težko izhajate, intuitivni in pa podvrženi predsodkom. Opazujem tudi pomanjkanje jasnosti. Premalo logike. Radi preišljujete sami za sebe. Precejšnja fantazija Vam pa pomaga čez neprijetne urice. — Ste pa poleg tega tudi ambiciozni in vladoželjni, seveda tu manjka zopet doslednosti. Zapomnite si pa, da brez konsekvence ne boste nikoli in nikjer nič dosegli.

»Ciklama«. Prijazna mlada ženska, dobrosrčna in dostopna dobrim besedam. Visokoteče misli — še zaupate bodočnosti. Ste zmerni v svojih dejanjih, malo boječi in previdni, imate pa vseeno dosti energije. Ljubite red in natančnost, zato ste pa malo preveč počasni in se težko prilagodite spremenjenim razmeram. V splošnem odkrit značaj, čeprav ste iz previdnosti rezervirani napram tujim osebami. Prav tako! Zaučajte se!

Marijin trg. Razmeroma močna osebnost, ki zapusti globok vtis. Duševno samostojna, živahna, lepega nastopa, Nag-njenje do velikopoteznosti. Stoji na vsak način nad povprečnostjo. Radodarna in ne posebno ekonomična, akoravno ni potratna. Duševno zelo labilna, širok horizont. Vtisi, ki so jih zapuščali neprijetni dogodki oziroma doživljaji, motijo harmonično sliko.

Zvonkova. Vztrajna, precej energična in rezervirana. Praktična, štedljiva, toda do gotove meje, v danem slučaju je pa lahko celo potratna. Premišljuje mnogo o svoji lastni osebi ter misli v prvi vrsti na sebe. Natančna, celo sitna, vendar pa njena dejanja in nazori večinoma ne soglašajo. Svoje namene zna spretno skrivati. Misli, da ima bolj izrazit značaj, kakor ga ima v resnici. Manjka ji v prvi vrsti samostojnost mišljenja, ki si jo šele mora priboriti.

Metropolis

Roman
spisala
Thea u Harbou

(3. nadaljevanje.)

»Za zboljšanega človeka, kajne...? Strojnega človeka?«

»Mogoče,« je dejalo možganje mesta Metropolis. Freder si je potisnil vlažne lase s čela. Sklonil se je, da je njegov dih dosegel očeta.

»Potem ti bodi povedano le to, oče,« je šepetal in modro so trepetale žile na sencih, »skrbi, da ti strojni ljudje ne dobé glave ali vsaj obraza. Ali pa jim daj obraz, ki se bo vedno smehljalo. Ali obraz Gašperčkov. Ali zaprte vizirje. Da se ne bomo zgražali, če jih vidimo. Zakaj, ko sem danes stopal skozi strojarno, sem videl moške, ki stražijo tvoje stroje. Vsi me poznajo, in jaz sem jih pozdravil, enega za drugim. Toda niti eden mi ni odzdravil. Vse premarljivo so se trudili stroji, da dovijejo njihove živce. In ko sem jih pogledal, oče, čisto od blizu — tako od blizu, kakor gledam sedaj tebe, oče — tedaj sem gledal v svoj lastni obraz... In vsak človek, oče, ki tlačani ob tvojih strojih — ima moj obraz, ima obraz tvojega sina...«

»Potem tudi mojega, Freder, zakaj midva sva si podobna,« je odvrnil gospodar velike Metropolis. Pogledal je na uro in stegnil roko. V vseh prostorih, ki so ležali pred lobanjo Novega stolpa Babel, so začarele bele svetilke.

»In ni te groza,« je vprašal sin, »ko vidiš toliko senc, toliko strahov samo radi sebe na delu svojega dela?«

»Doba groze je za menoj, Freder.«

Tedaj se je Freder okrenil in odšel kakor slepec s tipajočo roko — zgrešil je najprej vrata, potem jih je našel. Odprla so se pred njim in on je odšel. Zaprla so se za njim, on pa je stal mirno, v prostoru, ki mu je bil tuj in hladen.

S stolov, na katerih so sedele v čakanju, so se dvigale postave in se globoko klanjale sinu Joha Fredersena, gospodarja mesta Metropolis.

Freder je spoznal samo enega; to je bil sloki mož. Zahvalil se je za pozdrave in obstal, nedaleč od vrat, kakor da ne ve poti. Za njegovim hrbtom se je ozko zmuznil sloki mož k Johu Fredersenu, ki ga je poklical.

Gospodar mesta Metropolis je stal ob oknu, s hrbtom proti vratim.

»Čakati!« je dejal širokooglato hrbet.

Sloki mož se ni ganil. Dihal je neslišno, kakor da s povešenimi vekami stoje spi. Toda njegova usta z nepopisnim napenjanjem mišic so uteleševala podobno prisluškovanja.

Joh Fredersen se je počasi okrenil. Videl je slokega moža pri vratih. In sloki mož je pozdravil. Joh Fredersen je nameril korak proti njemu. In vso daljo prostora je premeril brez besed; počasi je hodil, dokler ni prispel na cilj. Pred njim je obstal in ga pogledal, kakor da z očmi lupi z moža vso telesnost iz najgloblje notranjosti.

Sloki mož je olupljajoči pogled prenesel.

Joh Fredersen pa je dejal potihem:

»Od danes dalje želim, da me obveščate o potih mojega sina.«

Sloki mož se je priklonil, počakal, pozdravil in odšel.

Toda sina svojega velikega gospodarja ni našel več tam, kjer ga je zapustil. Ni mu bilo ukazano, da ga zopet najde.

3.

Mož, ki je bil pri Johu Fredersenu prvi tajnik, je stal v celici Paternosterskega oddelka, ki je polovičil Novi stolp Babel kot nikdar počivajoče zajemalo — s hrbtom naslonjen na leseno steno je potoval po belem bobnečem poslopju z visoke kupole v globino kleti in spet v višino kupole že tridesetič — in se ni ganil z mesta.

Ljudje, požrešni po dobičku sekund, so vdiral k njemu in nadstropja više, niže zopet izginjali. Nihče

se ni brigal zanj. Ta ali oni ga je pač spoznal. Toda nihče si ni tolmačil kapelj na njegovih sencih drugače, kakor da so tudi te rojene iz iste požrešnosti po dobičku sekund.

Dobro — čakati je hotel, da bodo zvedeli, da ga bodo zgrabili in vrgli iz celice: Kaj nam zastavljaš prostor, lump, ki imaš čas? Plezaj po stopnicah ali po gasilskih lestvah...

Z zevajočimi usti je slonel in čakal...

In zdaj, ko se je spet dvignil iz globočine in pogledal z otopelimi očmi v prostor, ki je stražil vrata Joha Fredersena, je videl, da stoji pred temi vrati sin Joha Fredersena. Za odlomek minute sta si pogledala v zasenčena obraza, iz katerih so kričali pogledi kakor klici na pomoč, kakor klici v drugačni, ali enako veliki štiski. In potem je gnalo ravnodušno črpalo moža spet v neprodirno temo stolpovega stroja in ko se je pojavil znova na poti navzdol, je stal sin Joha Fredersena pred odprto celico. Z enim korakom je dosegel moža, katerega hrbet je bil kakor pribit na leseno steno.

»Kako se imenujete?« je vprašal tiho.

Oklevajoče trepetanje v dihanju, potem odgovor, ki je bil kakor prisluh: »Jozafat«...

»Kaj hočete zdaj početi, Jozafat?«

Padali so. Padali. Ko sta prerezala veliko dvorano, odkoder so se velikanska okna bahala na cesto mostov, je videl Freder v črnini neba že ugašajočo, kapljajočo besedo: Yoshiwara...

Govoril je, kakor da steguje obe roki in zapira oči pri govorjenju:

»Ali hočete priti k meni, Jozafat?«

Roka je vztrepotala kakor preplašena ptica.

»Jaz...?« je zaječal tuji človek.

»Da, Jozafat!«

In mladi glas, ki je bil poln dobrote:

»Ali hočete priti k meni, Jozafat?«

»Da!« je dejal tuji človek z brezmejno iskrenostjo.

»Da!«

Razsvetlilo se je. Freder je zgrabil moža za roko, ga potegnil iz velikega črpala Novega stolpa Babel ter ga podprl, ker je omahnil ob sunku.

»Kje stanujete, Jozafat?«

»99. blok, sedma hiša, sedmo nadstropje.«

»Potem pojdite domov, Jozafat. Morda pridem sam k vam, mogoče vam pošljem sla, ki vas privede k meni. Ne vem še, kaj bo v prihodnjih urah. Toda nočem, da bi človek, katerega poznam, eno noč preležal in zrl v strop, dokler se mu ne zazdi, da se nanj podira...«

»Kaj morem storiti za vas?« je vprašal mož.

Freder je čutil privijajoči pritisk roke. Nasmehnil se je. In odkimal.

»Nič. Pojdite domov. Čakajte. Bodite mirni. Jutri je spet dan. In mislim, lep dan...«

Mož je izpustil roko in odšel. Freder je zrl za njim. Obstal je in gledal na Frederja. Ne da bi se mu približal, je povsili tilnik in glavo z izrazom resnobe in brezpogojnosti, da je ugasnil smehljaj na ustnih Frederjevih.

»Da,« je dejal. »Sprejemem te, ti človek!« Za njegovim hrbtom je bobnel Paternosterski oddelek. Celice — zajemala — so grabile ljudi in jih spet izlivalo. Toda sin Joha Fredersena jih ni videl. Med vsemi lovci za dobičkom sekund je bil on edini tihi

in je le prisluškoval, kako je v ogromnih nihajih bobnel Novi stolp Babel. In zdelo se mu je to bobnenje kakor donenje zvona v cerkvi, kakor bronasti glas arhangela Mihaela. Le visoko zgoraj je plulo sladko petje. V tem petju je vzklikalo njegovo mlado srce.

»Mar sem prvič delal v tvojem smislu, ti velika posredovalka — sočutje?« je vpraševal v donenje zvoná.

Toda odgovora ni dobil.

Tedaj je šel na pot, na katero se je namenil, da dobi odgovor.

Medtem, ko je prestopil ozki mož stanovanje Frederjevo, da povpraša slugo po gospodu, je stopal sin Joha Fredersena po stopnicah, ki so vodile v podzemlje Novega stolpa Babel. Medtem, ko so pripovedovali slugo, da se gospod še ni povrnil, je sledil sin Joha Fredersena žarečim puščicam, ki so mu kazale smer. Medtem, ko se je sloki mož s pogledom na uro odločil za čakanje, že vznemirjen, računajoč z morebitnostmi in njih odstranitvijo, je stopil sin Joha Fredersena v prostor, iz katerega je črpal Novi stolp Babel energije za svoj lastni obrat.

Dolgo je okleval, preden je odprl vrata. Zakaj, za temi vrati je živelo tajinstveno življenje. Rjovelo je. Soplo je. Žvižgalo je. Vsa stavba je ječala. Neprertrgano trepetanje je prepletalo zidovje in tla. In med vsem tem nobenega človeškega glasu. Samo reči so rjovele v brezbitni zrak. Da bi živeli ljudje v prostoru onkraj vrat — imeli bi nezavestne in zapečatené ustnice. Toda radi teh ljudi je Freder prišel.

Odpahnil je vrata in odstopil. Zadušen, kuhajoči se zrak mu je udaril v obraz, mu otipaval dčči, da ni videl ničesar. Le trudoma je zagospodoval nad svojimi očmi.

Prostor je bil slabo razsvetljen in strop, ki je bil močan, da bi mogel nositi težo vse zemlje, je navidezno neprenehoma padal v mrgolečem ozračju.

Pritajeno tuljenje je dušilo dihanje. Bilo je, kakor da pije dihanje strahotno ječanje.

Iz gobcev cevi je vrel v globočino potisnjeni zrak, ki je že porabljen prihajal iz pljuč velike Metropolis. In vrženega v temni prostor so ga požrešno spet vsesavali gobci cevi nasprotne strani.

Sredi prostora je čepel Paternostrov stroj. Podoben Ganeši, bogu s slonovo glavo. Svetil se je od olja. In je imel bleščeče ude. Pod čepečim trupom, pod glavo, ki je bila potuhnjena k prsim, so se pošastno upirale krive noge proti tlom. Nepremično so stali trup in noge. Toda kratke lakti so suvale in suvale in suvale izmenoma zdaj naprej, zdaj nazaj, zdaj naprej. Na igranju nežnih udov so se lovile tenke, žive lučke. Tla, iz kamena brez zgibov, so se tresla pod sunki malega stroja, ki je bil manjši od petletnega otroka.

Žarina je bruhala iz sten, v katerih so se kuhale peči. In vonj olja, ki je žvižgalo od vročine, je visel v plasteh kot dolga megla v temnem prostoru. Niti divja gonja potujočega zraka ni mogla iztrgati dušljive sopare olja. In celo voda, ki je pobrizgavala prostor, je bojevala neuspešen boj proti besnosti razbeljenih zidov in je izhlapevala, preden je mogla obvarovati kožo človeka pred opečenjem v tem peklju.

Ljudje so drseli mimo kakor plavajoče sence. Njih kretnje, njih neslišno plazenje je očitovalo stra-

hotnost morskih potapljačev. Njih oči so bile odprte, kakor da se nikdar ne zapirajo.

Poleg malega stroja sredi prostora je stal mož, oblečen v nošo delavcev mesta Metropolis. Od vratu do členkov temnomodro platno, na golih nogah trde čevlje, glavo objeto od črne čepice. Pojani tok potujočega zraka je obletaval njegovo postavo, da so frfotale gube njegovega oblačila. Držal je roko na vzvodu, njegov pogled pa je bil prilepljen na uro, katere kazalci so drhteli, kakor magnetna igla.

Freder se je dotipal k možu. Strmel je vanj. Obraza ni mogel videti. Koliko let mu je? Tisoč — ali niti dvajset? Govoril je predse z blebetajočimi ustnicami. Kaj je čvekalo? In — ali je imel tudi ta mož obraz Joh Fredersenovega sina?

»Ti, poglej me!« je dejal Freder, sklonivši se k njemu. Toda pogledi moža se niso odpeli od ure. Nepretrgoma je trepetala njegova roka na vzvodu. Mrzlično so blebetale njegove ustnice.

Freder je prisluhnil. In je ujel besedo. Cunjo besed, raztrganih v prepihu.

»Pater noster... to je... Oče naš... Oče naš, ki si v nebesih! Mi smo v peklu, Oče naš! Posvečeno bodi tvoje ime!... Kako je tvoje ime? Ali se imenuješ Pater noster, Oče naš?... Ali Joh Fredersen? Ali Stroj!... Bodi posvečen, o Stroj, Pater noster... Pridi k nam tvoje kraljestvo... Tvoje kraljestvo pridi, o Stroj... Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, tako na zemlji... Kaj je tvoja volja z nami, o Stroj, Pater noster? Ali si tudi v nebesih, kakor si na zemlji? Oče naš, ki si v nebesih, ali bomo — ko naš boš poklical v nebеса — tudi tam stražili stroje tvojega sveta — velika kolesa, ki tarejo ude tvojim kreaturam — velika gonilna kolesa, na katerih se vrté tvoje lepe zvezde — veliki vrtiljak, ki se imenuje zemlja?... Zgodi se tvoja volja, Pater noster!... Daj nam danes naš vsakdanji kruh... Melji, o Stroj, moko za naš kruh! Iz moke naših kosti se nam peče kruh... In odpusti nam naše dolgé... Kakšne dolgé, Pater noster? Da imamo možgane in srcé, katerega ti nimaš, o Stroj!... Ne vpelji nas v skušnjave... Ne vpelji nas v skušnjave, da se upremo tebi, o Stroj, zakaj ti si močnejši od nas, ti si tisočkrat močnejši in imaš vedno prav in mi nikoli, ker smo slabotnejši od tebe, o Stroj... temveč reši nas vsega hudega, o Stroj... Reši nas tebe, o Stroj... Zakaj ti si kraljestvo in moč in prelestnost na vekomaj, amen... Pater noster, to je: Oče naš... Oče naš, ki si v nebesih...«

Freder se je dotaknil roke moža. Mož se je zgani, utihnil.

Njegova roka je spustila vzvod in je planila kvišku kakor obstreljena ptica. Kakor v krču so zijala njegova usta. Eno strašno sekundo je bilo videti v okorelem obrazu belino oči. Potem se je mož sesedel kakor plahta in Frederjeve roke so ga ujele.

Freder ga je držal. Ozrl se je. Nihče ni gledal nanj, ne na onega. Oblaki pare so ju objemali kakor megla. Vrata blizu. Freder je nesel moža, je odpahnil vrata. Vodile so v orodjarno. Freder je položil moža na trdi sedež zaboja.

Tope oči so se uprle vanj. Obraz, v katerega so spadale, je bil še skoro obraz dečka.

»Kako se imenuješ?«

»11.811...«

»Vedeti hočem, kako te je imenovala tvoja mati...«

Georgij.«

»Georgij, ali me poznaš?«

V tope oči se je vrnila zavest in spoznanje.

»Da, poznam te... Ti si sin Joha Fredersena, ki je nas vseh oče...«

»Da. Zato sem tvoj brat, Georgij, slišiš? Slišal sem tvoj očenaš...«

Sunkoma se je dvignilo njegovo telo.

»Stroj —!« Mahoma je bil na nogah. »Moj stroj!«

»Pusti ga, Georgij, in poslušaj me...«

»Nekdo mora biti pri stroju...«

»Pri stroju bo nekdo, toda ne ti...«

»Kdo pa?«

»Jaz.«

Strmeče oči za odgovor.

»Jaz,« je ponovil Freder. »Ali si zmožen, da me poslušáš, ali si boš zapomnil, kar ti bom povedal. Zelo važno je, Georgij!«

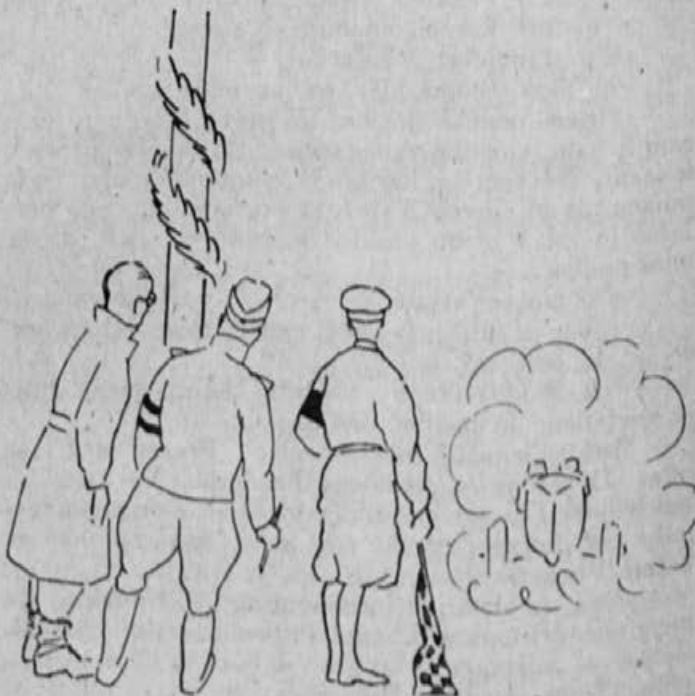
»Da,« je odvrnil izmučeno Georgij.

»Zdaj bova zamenjala najini življenji, Georgij. Ti vzameš moje, jaz tvoje. Jaz zavzamem tvoje mesto ob stroju. Ti pa mirno odideš v moji obleki. Ko boš na cesti, si vzemi avto. Denarja boš našel v mojih žepih več ko dovolj. Tri ceste dalje izmenjaj voz. In spet po treh nadaljnjih cestah. Potem se pelji k devet in devetdesetemu bloku. Na vogalu odsloviš voz in počakaš, da bo zginit voznik, da te nič več ne vidi. Potem poiščeš v sedmi hiši sedmo nadstropje. Tam stanuje mož, Jozafat po imenu. K temu pojdeš. In mu rečeš, da sem te jaz poslal. Počakajta name ali na vest od mene. Ali si me dobro razumel, Georgij?«

»Da.«

Toda ta »da« je bil prazen in se je zdel kakor odgovor na vse kaj drugega, kakor na vprašanje Frederjevo.

(Dalje prihodnjič.)



J. Mantuani: Na Ljubelju



*Marija Vera, tragedinja Slov. Nar. gledališča v Ljubljani,
v svojem vrtu na počitnicah v Švici*

V krogih :

Zgoraj: Upravnik mariborskega Nar. gledališča Dr. Brenčič

V sredini: M. Nablocka, članica ljubljanske drame

*Spodaj: Pavel Rasberger, član mariborskega gledališča, je
praznoval letos 25 letnico svojega igralskega in režiserskega
delovanja*

*



*Z letošnje pokrajinske razstave
»Ljubljana v jeseni«*

Revija narodnih noš

*Zabavišče ali slovenski »Prater«
in slikovit kotiček iz vrtnar-
skega oddelka*

*V krogu: Dva odlična slov.
tenorista: Rijavec in Kovač*



Predstavnica tipa moderne žene, Klara Bord, ena najpriljubljenjih filmskih zvezd

Fanamet, Zagreb



Smučarji v naših planinah

Fot. prof. Janko Ravnik



Radio časopise

Nemške:	Francoske:
Radiowelt	Radio-Revue
Radio-Woche	Antenne
Radio-Wien	Onde électrique
Radio-Umschau	Revue de T. S. F.
Radio-Journal	
Radio für Alle	Italijanske
Radio-Oper, Wiener	Angleške
Radio-Technik	Češke i. t. d., i. t. d.
Radio-Zeitung	
Radio-Händler	Zahtevajte
Radio-Amateur	vzorke in ponudbe!

nudi po originalnih cenah:

Novinski biro družba
z o. z.
Ljubljana, Šelenburgova 7/II.

August Agnola

Delika zaloga stekla, porcelana, kamenine,
zrcal in šip

Kompletne opreme za restavracije,
hotele, gostilne, kavarne, bare in
gospodinjstvo. - Luksuzni predmeti,
Stavbno in umetno steklarstvo

Telefon šte. 2478

Ljubljana, Dunajska cesta šte. 10

Vaš inserir ima uspeh

samo tedaj, če je pravilno sestavljen.
Zato vršite vsjo časopisno reklamo potom
Novinskega biroja
Šelenburgova ul. 7/II. Tel. 2837

Najugodnejši pogoji -
Strokovnjaško-ceneno

Dolenc, Hudovernik, Javornik

Lesna izvozna družba



Ljubljana

Oblastno
koncesionirano stavbno podjetje

Alojz Kališnik, mestni stavbnik

v Celju, na Glavnem trgu 18/II.

Telefon 94

Podjetje za vsakovrstne zgradbe, železo-
betonske konstrukcije, vodne naprave,
jezove, mostove itd. Edina trdka na
mestu za industrijske stavbe, plinske
generatorje, peči za visoko temperaturo,
parne kotle in tovarniške dimnike. -
Pisarna za zunanjo in notr. arhitekturo.

Načrti, proračuni in vsa pojasnila brezplačno

Klišeeje brezplačno

napravimo stalnim oglaševalcem

v »Razgledu«

Ako piješ

Budha čaj

vživaš že na zemlji raj!

Dramatična društva, podeželski odrli Naročajte
»Ilustrirano lepo masko«

Navodila za šminkanje

Lastna založba
E. Navinšek
Ljubljana, Šelenburgova 1
Istotam leposojevalnica lasulj in
prodaja šmink



A. SINKOVIC
M. K. SOSS
 LJUBLJANA + MESTNI TRG + 19

MODNA + TRGOVINA +
ZA + DAME + IN + GOSPODE +

„Razgled“ izhaja mesečno in stane celoletno Din 80—, posamezna številka Din 8—. Kdor ne vrne na ogled poslanega izvoda tekom 3 dni, ga smatramo za naročnika in je dolžan plačati naročnino najmanj za 1/4 leta. Uprava in uredništvo „Razgleda“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 7/II. Izdajatelj: Novinaki biro, d. z o. z., Ljubljana. Za uredništvo odgovarja: Ela Križman. Vse pravice pridržane. Donatis prepovedan. Rokopisov ne vračamo. — Za jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čop.